

UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK ZA SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**UPRAVLJANJE I RUKOVOĐENJE SUDSKOM POLICIJOM U
FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE U USLOVIMA
PANDEMIJE VIRUSA COVID-19
-magistarski rad-**

Kandidat:

Almir Kavazović

Broj indeksa: 895

Mentor:

Prof.dr. Zlatan Bajramović

Sarajevo, april 2022. godina

**FAKULTET
POLITIČKIH
NAUKA**
UNIVERZITET U SARAJEVU
MCMXLIX

ODSJEK ZA SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**UPRAVLJANJE I RUKOVOĐENJE SUDSKOM POLICIJOM
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U USLOVIMA
PANDEMIJE VIRUSA COVID-19
-magistarski rad-**

Kandidat:

Almir Kavazović

Broj indeksa: 895

Mentor:

Prof.dr. Zlatan Bajramović

Sarajevo, april 2022. godina

Sadržaj

Uvod	6
Teorijsko – metodološki pristup radu	7
Metodološki okvir rada	8
1. Predmet rada.....	8
2. Problem rada.....	8
2.1. Osnovni pojmovi u radu.....	8
3. Ciljevi istraživanja	9
3.1. Naučni cilj	9
3.2. Društveni cilj	9
4. Sistem hipoteza	9
4.1. Generalna hipoteza	9
4.2. Posebne-pojedinačne hipoteze	9
5. Metode istraživanja	10
6. Naučna i društvena opravdanost istraživanja	10
7. Vremensko i prostorno određenje istraživanja	10
I.Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine	11
1. Sigurnost.....	11
2. Sistem nacionalne sigurnosti moderne države.....	12
2.1. Vanjska sigurnost.....	14
2.2. Unutrašnja sigurnost.....	14
3. Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine	15
3.1. Vanjska sigurnost Bosne i Hercegovine	16
3.2. Unutarnja sigurnost Bosne i Hercegovine	17
4. Upravni i izvršni dio sistema sigurnosti Bosne i Hercegovine	18
4.1. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine	18
4.2. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine	19
4.3. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine	20
4.3.1. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine	21
4.3.2. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	22
4.3.3. Ministrastvo finansija i trezora	23
4.3.4. Ministrastvo komunikacija i prometa	24
4.3.5. Ministarstvo civilnih poslova	24
4.3.6. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice	25
4.3.7. Ministarstvo pravde	26

4.3.8. Ministarstvo sigurnosti	27
4.3.9. Ministarstvo odbrane	30
5. Zaključak o sigurnosti	32

II. Karakteristike Federacije Bosne i Hercegovine od značaja za unutrašnju sigurnost.....	34
1. Uvodne i opće karakteristike Federacije Bosne i Hercegovine	34
1.1. Status Federacije u okviru Bosne i Hercegovine	36
2. Politički i administrativni ustroj Federacije Bosne i Hercegovine	37
2.1. Organizacija vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	38
2.1.1. Zakonodavna vlast u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	38
2.1.2. Izvršna vlast u Federaciji Bosne i Hercegovine	39
2.1.3. Sudska vlast u Federaciji Bosne i Hercegovine	39
3. Pravosudne institucije u Federaciji Bosne i Hercegovine	40
3.1. Pravosudne institucije koje djeluju na nivou Federacije Bosne i Hercegovine	42
3.1.1. Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine	42
3.1.2. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine	42
3.1.3. 10 Kantonalnih sudova u Federaciji Bosne i Hercegovine	43
3.1.4. 32 Općinska suda u Federaciji Bosne i Hercegovine	43
3.1.4.1. Općinski sudovi u Unsko-sanskom kantonu	43
3.1.4.2. Općinski sud u Posavskom kantonu	43
3.1.4.3. Općinski sudovi u Tuzlanskom kantonu	44
3.1.4.4. Općinski sudovi u Zeničko-dobojskom kantonu	44
3.1.4.5. Općinski sud u Bosansko-podrinjskom kantonu – Goražde	44
3.1.4.6. Općinski sudovi u Srednjobosanskom kantonu	44
3.1.4.7. Općinski sudovi u Hercegovačko-neretvanskom kantonu	45
3.1.4.8. Općinski sudovi u Zapadnohercegovačkom kantonu	45
3.1.4.9. Općinski sud u Kantonu Sarajevo	45
3.1.4.10. Općinski sud u Kantonu 10	45
3.1.5. Tužilaštva u Federaciji Bosne i Hercegovine	46
3.1.5.1. Federalno tužilaštvo u Federaciji Bosne i Hercegovine	46
3.1.5.2. 10 Kantonalnih tužilaštava u Federaciji Bosne i Hercegovine ...	46
4. Zaključak o Federaciji Bosne i Hercegovine	47

III.Sudska policija u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	50
1. Uvodno izlaganje.....	50
2. Osnivanje	52
3. Organizacija.....	54
4. Djelovanje.....	59
5. Saradnja sa pravosudnim institucijama	64
6. Prepreke i ograničenja u radu u uslovima pandemije COVID-19.....	68
Zaključak	75
Literatura	78
Zahvalnica	82

Uvod

Bosna i Hercegovina ima jako složen sistem unutrašnje sigurnosti, kako to vole kazati akademski radnici sa Fakulteta političkih nauka u Sarajevu (moji cijenjeni profesori), sa ukupno 16 policijskih agencija: Granična policija Bosne i Hercegovine (GP BiH), Državna agencija za istrage i zaštitu (SIPA), Direkcija za koordinaciju policijskih tijela (DKPT), Policija Brčko-Distrikta, dva entitetska ministarstva unutrašnjih poslova sa upravama policije a u Federaciji Bosne i Hercegovine svaki od 10 kantona ima vlastito ministarstvo unutrašnjih poslova i upravu policije. Međutim, uzet ću sebi za pravo da u ovom radu navedem činjenicu da u Bosni i Hercegovini pored navedenih policijskih agencija egzistira još 7 policijskih agencija koje su u potpunosti po zakonskom osnovu izjednačene sa prethodno navedenim policijskim agencijama. Ne mogu da ih ne navedem, to su: Sudska policija Bosne i Hercegovine (SP BIH) u nadležnosti Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, Sudska policija oba entiteta Bosne i Hercegovine: Sudska policija u Federaciji Bosne i Hercegovine (SP FBIH) i Sudska policija Republike Srpske (SP RS) kao i Sudska policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (SP BD). I na kraju, nikako najmanje važna zatvorska policija – straža koja je isto tako organizovana kao posebna policijska agencija na nivou države Bosne i Hercegovine kao i na nivou oba entiteta Bosne i Hercegovine.

Sada kada ovih prethodno navedenih 7 policijskih agencija dodamo onima 16, dolazimo do imponantnog broja 23, što nažalost i nije imponantan podatak jer to još više usložnjava funkcionisanje, saradnju, koordinaciju, obučavanje, opremanje, edukovanje i tome slično svih sigurnosnih agencija na nivou cijele Bosne i Hercegovine.

Jako veliki broj kao i jako složen odnos svih policijskih organa ili agencija, kao i institucija u Bosni i Hercegovini dosta usložnjava i sam proces međusobne saradnje a o rukovođenju i upravljanju nad svim od strane jedne policijske agencije na nivou Bosne i Hercegovine da i ne govorimo. Međutim, vrijeme u kojem živimo, sa prisutnošću prevelikog broja sigurnosnih izazova kao što su: terorizam, ekstremizam, strano obavještajno djelovanje, organizovani kriminal, sistemska korupcija, migrantska kriza pa evo sada i pandemija izazvana virusom COVID-19 koja je bacila na koljena sve zemlje svijeta u sigurnosnom, ekonomskom, medicinskom i niz drugih pogleda, sigurno da zahtjeva bespoštednu saradnju svih vojnih, policijskih i sigurnosnih agencija ne samo u okvirima jedne države već u okvirima cijeloga svijeta tj. na globalnom nivou. Međutim, kada je u pitanju Sudska policija u Federaciji Bosne i Hercegovine bitno za istaći je to da je ona samostalan policijski organ, uspostavljen u okviru sistema sudske vlasti u Federaciji, osnovana radi preduzimanja radnji kojim se osigurava

uspješno vođenje odgovarajućeg sudskog postupka i stvaranja sigurnosnih uvjeta za rad pravosudnih institucija u Federaciji (zakon o SP FBiH Broj: 01-02-1-429-01/20).

Teorijsko – metodološki pristup radu

Cilj rada u njegovom prvom dijelu je da prikažemo sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine za koji svakako znamo da se dijeli na dva dijela kao i kod većine savremenih država svijeta, na sistem vanjske (odbrambene) sigurnosti i sistem unutrašnje sigurnosti.

U drugom dijelu rada pažnja je posvećena karakteristikama Federacije Bosne i Hercegovine od značaja za unutrašnju sigurnost, gdje ćemo navesti opće karakteristike Federacije Bosne i Hercegovine. Svakako bitan segment Federacije Bosne i Hercegovine u unutrašnjoj sigurnosti koji ću pokušati obrazložiti je politički i administrativni ustroj Federacije Bosne i Hercegovine, i na kraju drugog dijela karakteristika Federacije Bosne i Hercegovine od značaja za unutrašnju sigurnost su sigurno i najbitnije pravosudne institucije Federacije Bosne i Hercegovine.

U trećem dijelu rada posebnu pažnju ću da posvetim Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine, iz koje ja i dolazim, što sa ponosom ističem. U ovom dijelu rada potrudit ću se da objasnim organizaciju i djelovanje Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, zatim saradnju sa pravosudnim institucijama Federacije Bosne i Hercegovine i na kraju ovog dijela posvetit ću pažnju preprekama i ograničenjima u radu Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine u uslovima pandemije virusa COVID-19.

U četvrtom dijelu ovoga rada ću se baviti analizom naredbi, akata, instrukcija, smjernica, preporuka i drugih dokumenata donesenih od strane Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnog štaba civilne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine, kao i ovlaštenih predstavnika CPT-a (Evropski Komitet za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja) vezanim za tretman lica lišenih slobode u kontekstu pandemije virusa COVID-19. Bitno za napomenuti je i to da ću analizom odnosno komparativnom metodom operativnih poslova Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine za vremenski period 2019 – 2021. godina pokazati sam učinak pandemije virusa COVID-19, kako na broj postupljeni tako i na broj realizovanih operativnih aktivnosti.

Metodološki okvir rada

1. Predmet rada

Predmet rada je Sudska policija u Federaciji Bosne i Hercegovine i njena saradnja sa pravosudnim institucijama Federacije Bosne i Hercegovine.

2. Problem rada

Problemi u djelotvornosti saradnje između policijskih agencija u Bosni i Hercegovini u efikasnoj zaštiti ljudskih prava, sprečavanja izvršenja krivičnih djela, procesuiranja samih izvršioaca krivičnih djela u smislu nadležnosti. U ovom radu će se analizirati odnos između institucija sigurnosti u Bosni i Hercegovini i pravosudnih institucija na nivou cijele Bosne i Hercegovine u smislu učinkovitosti i daljih planova na jačanju saradnje i procesa djelovanja a sve u uslovima izazvanim pandemijom virusa COVID-19.

2.1. Osnovni pojmovi u radu

Sudska policija u Federaciji Bosne i Hercegovine je samostalan policijski organ, uspostavljen u okviru sistema sudske vlasti u Federaciji, osnovana radi preduzimanja radnji kojim se osigurava uspješno vođenje odgovarajućeg sudskog postupka i stvaranja sigurnosnih uvjeta za rad pravosudnih institucija u Federaciji.¹

Pravosudne institucije u smislu ovog zakona su sudovi i tužilaštva u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija).²

Nosilac pravosudne funkcije u smislu ovog zakona je sudija i tužilac u pravosudnim institucijama u Federaciji.³

Službenik Sudske policije u smislu ovog zakona je zaposlenik Sudske policije koji je ovlašten da primjenjuje ovlaštenja propisana ovim zakonom i postupa kao ovlaštena službena osoba prema Zakonu o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: ZKP) i drugim zakonima.⁴

¹Član 3.,zakona o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20)

²Član 2., stav 1.zakona o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20)

³Član 2., stav 2.zakona o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20)

⁴Član 2., stav 3.zakona o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20)

3. Ciljevi istraživanja

Ciljevi istraživanja pojavljuju se u dva oblika, kao:

- naučni ciljevi;
- društveni ciljevi.

3.1. Naučni cilj

Ciljevi istraživanja zavisit će od nivoa prethodnog saznanja o predmetu i dimenzija svojstava predmeta istraživanja.

Ovo istraživanje u naučnom smislu pružit će određena saznanja o ulozi i načinu funkcionisanja Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine i saradnje sa pravosudnim institucijama.

3.2. Društveni cilj

Društveni cilj je da se utvrde mogućnosti i unapređenje saradnje Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine sa pravosudnim institucijama u uslovima pandemije virusa COVID-19. Cilj rada je također ukazati na djelotvornost i dosadašnju realizaciju saradnje sa pravosudnim institucijama.

4. Sistem hipoteza

4.1. Generalna hipoteza

Rad i djelovanje Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine značajno je otežano u vrijeme pandemije COVID-19.

4.2. Posebne-pojedinačne hipoteze

Prva izvedbena hipoteza: Sudska policija u Federaciji Bosne i Hercegovine determinirana je Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, najvećim pravnim aktom jedne države, u ovom slučaju entiteta i to u poglavlju „Sudska vlast“.

Druga izvedbena hipoteza: Za upravljanje Sudskom policijom u Federaciji Bosne i Hercegovine odgovoran je predsjednik Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, dok

je za rukovođenje Sudskom policijom u Federaciji Bosne i Hercegovine odgovoran direktor Sudske policije koji za svoj rad odgovara predsjedniku Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine.

Iz navedenog se jasno može zaključiti da je Sudska policija u Federaciji Bosne i Hercegovine ustrojena u okvirima nezavisnog i nepristrasnog pravosuđa.

5. Metode istraživanja

Ovo istraživanje je naučno jer se odvija prema određenoj metodologiji, koristeći naučna saznanja, primjenjujući naučna pravila izrade samog rada, tako da se može govoriti o naučnom značaju.

Dvije su vrste istraživanja koje će biti primjenjene. Ovo istraživanje je po svojoj vrsti teorijsko – empirijsko jer u isto vrijeme upotrebljava naučnu teoriju i društvenu stvarnost.

Opštenaučne metode

- Hipotetičko-deduktivna opštenaučna metoda,
- Statističko opštenaučna metoda.

Metode prikupljanja podataka

- Metod analize (sadržaja) dokumenta,
- Biografska metoda.

6. Naučna i društvena opravdanost istraživanja

Sa ovim istraživanjem će se stvoriti uvid u trenutno stanje te mogućnosti i perspektive uloge Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine i saradnje sa pravosudnim institucijama.

Ovo istraživanje će doprinijeti mogućnosti da se sigurnosni aparat u Bosni i Hercegovini koji i nije tako mali, mada se bojim njegove efikasnosti, upozna sa ulogom i značajem Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine u odnosu na pravosudne institucije ali u konačnici i u ulozi i značaju u sistemu unutrašnje sigurnosti savremene države kakvoj bi trebala da teži i Bosna i Hercegovina.

7. Vremensko i prostorno određenje istraživanja

Ovo istraživanje se odnosi na šestomjesečni rad na pregledu stanja u pogledu saradnje Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine i pravosudnih institucija, kao i na analizi

operativnih poslova Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine za vremenski period od tri godine u uslovima pandemije virusa COVID-19.

I. Sistem sigurnosti

1. Sigurnost

Abraham Harold Maslow američki psiholog i teoretičar za ljudske potencijale, proučavao je potrebe ljudi. U njegovoj hijerarhiji potreba koju je prikazao kroz piramidu, na samom dnu iste se nalaze fiziološke potrebe ljudi a znamo da tu spadaju: disanje, hrana, voda, spavanje, seks, homeostaza⁵ i ekskrecija⁶. Međutim, čitajući navedenog psihologa i njegovu čuvenu hijerarhiju potreba sa iznenađenjem sam otkrio da su osnovne potrebe čovjeka sigurnost i zaštita u koju spadaju, kako to on navodi: tjelesna, radna, resursna, moralna, porodična, zdravstvena i imovinska.

Iz navedenog je vrlo lahko zaključiti da ako čovjeku nedostaje sigurnost i zaštita, ostali aspekti života nestaju u pozadini ili se guraju u drugi plan. Samo siguran i zaštićen čovjek je produktivan u svom punom potencijalu. Ako se osjeća sigurno, onda on nebrine za egzistenciju svoje porodice, za svoju plaću, svoj dom i sl. Naprotiv, bez sigurnosti čovjek je u stalnom strahu⁷ i zbog toga postaje sumnjičav i sebičan. Pojedinci i društvena zajednica ne mogu napredovati bez sigurnosti i zaštite. Jedna od osnovnih a najjednostavnijih naučenih definicija o sigurnosti je ta da je sigurnost odsustvo svih vidova nesigurnosti.

Postoje razna etimološka značenja pojma sigurnosti, korijen joj je u latinskoj riječi „securitas-atis“ što možemo prevesti kao siguran, bezbrižan, pouzdan i čvrst. Bitno je napomenuti da ovaj termin ima široku upotrebu i u drugim jezicima. Međutim, u engleskom jeziku se koriste dva pojma: security i safety. Prvi termin se pretežno odnosi na „nacionalnu sigurnost“ koja podrazumjeva zaštitu državnog nacionalnog interesa, a drugi termin označava umanj enje

⁵Označava održavanje nekog bilološkog sustava i njegove unutarnje sredine u okviru fizioloških uvjeta. Npr. iz pluća dolazi kisik u onoj količini koja je potrebna stanicama, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Homeostaza>, datum pristupa: 01.10.2021.

⁶Ili izlučivanje, način kako se organizam lišava lišava štetnih, njemu nepotrebnih tvari i proizvoda metabolizma, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=17415> datum pristupa: 01.10.2021.

⁷Strah je intenzivan i neugodan negativni osjećaj koji čovjek doživljava kad vidi ili očekuje opasnost, bila ona realna ili nerealna (nestvarna, tj. opasnost zapravo ne postoji). Strah nastaje usred opažanja ili očekivanja stvarne ili zamišljene opasnosti, ili ozbiljne prijetnje. To je urođena, genetski programirana reakcija na prijeteći ili bolan podražaj. Strah je primarna emocija, kao i sreća, tuga, iznenađenje, ljutnja i gađenje, što znači da se u različitim kulturama izražava na isti ili sličan način, odnosno da izražavanje straha nije naučeno, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Strah>, datum pristupa: 01.10.2021.

nepoželjnih sigurnosnih situacija ili djelovanje sa ciljem umanjenja raznih oblika ugrožavanja (Cikotić, Smajić, Delić, Subašić, 2018:17).

U tom kontekstu, Mirsad Abazović sigurnost definiše kao „stanje u kojem je obezbjeđen uravnotežen fizički, duhovni, društveni i materijalni opstanak pojedinca i društvene zajednice u odnosu prema drugim pojedincima, društvenim zajednicama i prirodi“(Abazović.2002:2-3).⁸

Većina razvijenih država poduzima odgovarajuće mjere na izradi nacionalne strategije sistema sigurnosti. Interesantno, čitajući nacionalnu strategiju Republike Hrvatske jasno se može uočiti da ona obuhvata više segmenata koji u cjelini doprinose razvoju, zaštiti, napretku, prosperitetu i sigurnosti, kako običnog čovjeka tako i cijele društvene zajednice pa na koncu i same države. U istoj se opisuju tehnološke potrebe, umjetna inteligencija, demografske karakteristike, klimatske promjene, rastuća urbanizacija, sigurnosni izazovi, ulaganje u istraživanje, razvoj i inovacije, siromaštvo, kao i socijalna isključenost, ekologija i zaštita životne sredine, ekonomija, obrazovanje, zdravstvena zaštita, učinkovito i djelotvorno pravosuđe, borba protiv korupcije, jačanje međunarodnog položaja i niz drugih tema koje su jako bitne za sigurnost, zaštitu, opstojnost i napredak jedne savremene države, kako na nacionalnom tako i na globalnom nivou. Nažalost, zbog kompleksnog ustavnog i političkog uređenja države Bosne i Hercegovine, ista još uvijek nema nacionalnu strategiju sigurnosti. Istina, izrađeni su mnogi strateški i akcioni planovi na nivou Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine koji uređuju određenu problematiku.

2. Sistem nacionalne sigurnosti moderne države

Sigurnost kao osnovno egzistencijalno pitanje ljudske zajednice je vremenom odvojena od drugih društvenih djelatnosti, a sve sa ciljem ostvarivanja zajedničkih interesa sigurnosti grupe, nacije ili države. Objedinjavanjem naznačenih društvenih djelatnosti u sistem nacionalne sigurnosti, država pokušava osigurati vlastitu opstojnost, egzistenciju i funkciju, odnosno povećati otpornost od različitih oblika (vanjskih i unutrašnjih) ugrožavanja i povećati kvalitet života cjelokupnog društva. Tradicionalna koncepcija sigurnosti je posmatrala državu kao referentni objekt, odnosno država je ta koju treba osigurati kroz elemente vojne moći i sile (Collins, 2010:16).

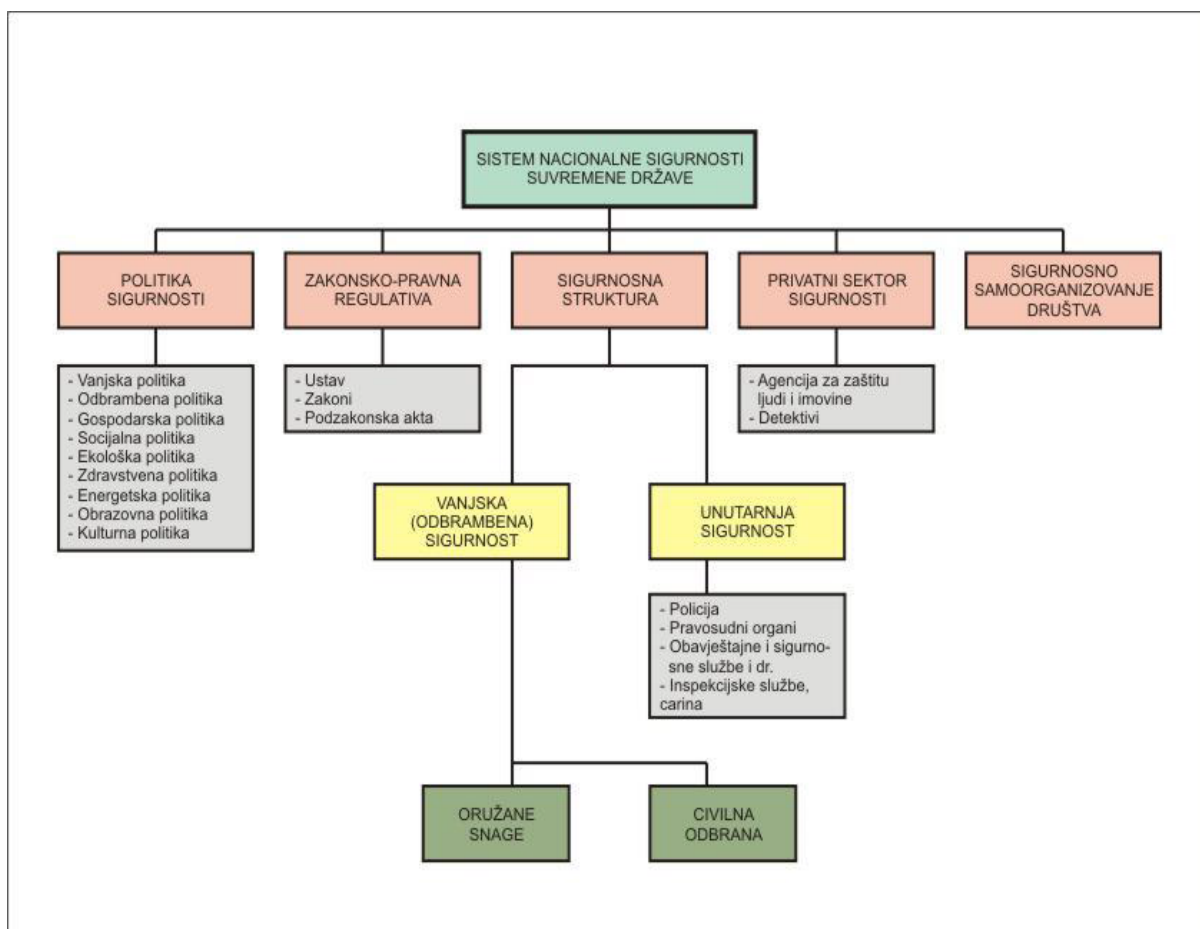
⁸Abazović naglašava da sigurnost jedne zemlje predstavlja njenu sistemsku djelatnost.

Većina autora se slaže sa tim da država predstavlja zajednicu sui generis,⁹ odnosno svaka država je posebna po svojoj kulturi, historiji i organizaciji, što se prvenstveno odražava na sadržaj sigurnosne politike, nacionalnog sistema sigurnosti te općenito na stavove države o ratu i miru (Abazović, 2002:3).

Sigurnosna struktura u sistemu (nacionalne) sigurnosti savremenih država se dijeli na vanjsku (odbrambenu) sigurnost i unutrašnju sigurnost. Unutrašnja sigurnost obuhvata policiju, pravosudne organe, obavještajno-sigurnosne službe i inspeksijske službe i carina (Grizold i drugi, 1999:10).

Ostvarivanje i funkcionisanje sistema nacionalne sigurnosti vrši se kroz osnovne elemente sistema nacionalne sigurnosti, odnosno kroz operativnu djelatnost društva. U većini država glavne elemente sistema nacionalne sigurnosti čine:

- sigurnosna struktura, tj. odbrambena (vanjska) sigurnost,
- unutrašnja sigurnost i
- sistem civilne zaštite (Cikotić, Smajić, Delić, Subašić, 2018:43).

(Shema 1, sistem nacionalne sigurnosti moderne države).

⁹Sui generis (lat., akc. Sui generis od suus – svoj, genus – rod), od svoje vrste, poseban, svojevrsan, osobnjački, osobit (Klaić, 1988:1277).

(Preuzeto iz PowerPoint prezentacije -upravljanje u sistemu nacionalne sigurnosti, od 13.11.2020. godine, prof. dr. Zlatan Bajramović)

2.1. Vanjska sigurnost

Vanjska sigurnost se odnosi na nezavisnost, suverenitet i teritorijalni integritet države i stepen njenog ugrožavanja u određenom vremenu, dok unutrašnja sigurnost predstavlja mogućnost funkcioniranja ustavnog, ekonomskog i pravnog sistema države, stepen ugroženosti i zaštite ljudi (građana), njihovih prava, materijalnih dobara u ličnoj i svakoj drugoj svojini itd. Sigurnost države je jedan od njenih osnovnih atributa i funkcija koja zavisi od općeg stanja države i organizacije njene zaštite¹⁰.

Temeljne elemente vanjske sigurnosti čine oružane snage, čiji je cilj odvracanje moguće agresije i odbrana teritorije. Unutrašnju sigurnosnu funkciju ostvaruju policija, pravosuđe, obavještajne i sigurnosne agencije, carina, inspekcije, a dominantnu funkciju zaštite i spašavanja u saradnji sa svim elementima ostvaruje civilna zaštita. Sve aktivnosti i funkcije elemenata sistema nacionalne sigurnosti ostvaruju se i propisuju kroz normativno-pravnu regulativu¹¹ (Cikotić, Smajić, Delić, Subašić, 2018:43).

Također značajan doprinos ostvarivanju sigurnosti na nivou cjelokupnog društva ostvaruje sektor privatne zaštite, odnosno zaštita ljudi i imovine, kao i detektivski poslovi (Cikotić, Smajić, Delić, Subašić, 2018:43).

2.2. Unutrašnja sigurnost

Elementi državnosti razvijenih zemalja ogledaju se u jakim sistemima nacionalne sigurnosti koji takvim zemljama omogućavaju sigurno političko, ekonomsko, diplomatsko, kulturno, obrazovno, ekološko i drugo djelovanje unutar njenih granica i izvan njih. Jedan od sistema koji je direktno zadužen za sigurnost gore pomenutih djelovanja unutar granica jedne zemlje, jeste unutrašnji sistem sigurnosti. Unutrašnja sigurnost podrazumjeva mogućnost za funkcionisanje ustavnog, ekonomskog i pravnog sistema u državi, stepen ugroženosti i zaštite ljudi (građana), njihovih prava, materijalnih dobara u ličnoj i svakoj drugoj svojini itd. (Beridan, Tomić, Kreso, 2001:348).¹²

Unutrašnju sigurnost čini policija koja se po prirodi svog posla dijeli na: saobraćajnu, policiju za očuvanje javnog reda i mira ili redovna policija, granična, kriminalistička, sudska,

¹⁰ Beridan izet, Tomić Ivo, Kreso Muharem, Nav. dj., str. 348.

¹¹ Bitno je napomenuti da se sigurnosna politika ugrađuje u najviše akte jedne države: Ustav, zakone, opće ili specifične strategije, međunarodne konvencije i ugovore, deklaracije i druge akte.

¹² Izet Beridan, Ivo M. Tomić, Muharem Kreso, Leksikon sigurnosti, 2001:348.

zatvorska, carinska, policija za zaštitu objekata i ličnosti, kao i specijalističke policije za različite namjene i iz njihovih naziva jasno možemo zaključiti kojim se poslovima iste primarno bave.

Nakon policije značajnu ulogu u očuvanju unutrašnje sigurnosti jedne države imaju pravosudni organi koji su garant pravde i pravičnosti, zatim obavještajne službe koje su od ključne važnosti za otklanjanje ili rano obavještavanje o prijetnjama koje mogu dolaziti kako izvan države, tako i iz unutrašnjosti same države.

U knjizi sistem nacionalne sigurnosti – značaj i uloga autora Cikotić, Smajić, Delić i Subašić pored navedenog navode se još drugi bitni elementi za nacionalnu sigurnost kao što su: sudjelovanje države u međunarodnim sigurnosnim, odnosno odbrambenim strukturama koje podrazumijeva globalno udruživanje pojedinačnih država u zajedničke asocijacije za odbranu i sigurnost. Zatim zaštita kritične infrastrukture u kojoj se od strane autora opisuje zaštita najvažnijih resursa jedne države, što je jako bitno za funkcionisanje iste ma u kakvim uslovima i vremenu da se nalazi. Zatim ljudska (lična) sigurnost koja je osnovna potreba svakog ljudskog bića. Privatna zaštita koja nezaustavljivo preuzima određene poslove sigurnosti od same države, zatim sigurnosno samoorganizovanje društva koje govori o tome da se pojedinci iz različitih skupina udružuju i formiraju jednu jedinstvenu organizaciju sa istim ili sličnim potrebama.

3. Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine

U teorijskom smislu „sustav nacionalne sigurnosti danas u suštinskom smislu predstavlja sintezu svih podsustava u društvu, jer osigurava temeljne uvjete za opstanak i razvoj, kvalitetu života i djelovanje u smjeru povećanja otpornosti društva i prirode od ugrožavanja, te otklanjanja posljedica, što ih prouzroče izvori ugrožavanja“ (Grizold, 1999:8).

Stoga „Sistem (nacionalne) sigurnosti BIH jedinstven je sistem organiziranja, pripremanja i učešća svih njenih snaga sigurnosti u odvratanju i sprječavanju oružane agresije i drugih opasnosti za zemlju, u borbi protiv snaga i aktivnosti specijalnog rata, u oružanoj borbi i drugim oblicima borbe i narodnog otpora u odbrambenom ratu te u izvršavanju drugih zadataka radi narodne odbrane nezavisnosti, suvereniteta, teritorijalnog integriteta i Ustavom BIH utvrđenog društvenog uređenja“ (Dautović, 2021:66).

U sistemu nacionalne sigurnosti svaki činilac jednog društva može doprinjeti efikasnoj zaštiti jedne države bilo da se radi o unutrašnjim ili vanjskim ugrožavanjima uz jasno definisanje

njegove uloge ili funkcije u tom kompleksnom sistemu nacionalne sigurnosti, pa čak i onaj činilac za kojeg nakada smatramo da je minoran.

Sistem nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine je nedovršen sistem a samim tim nije ni integrisan na nivou države ali se on kao takav može sagledati kroz dvije odvojene komponente: podsistem vanjske i pod sistem unutarnje sigurnosti.

„Vanjska i unutarnja sigurnost su komplementarne funkcije bh. društva i svih njegovih subjekata, odnosno dvije funkcije integralne sigurnosti BIH u odbrani od ugrožavanja izvana i iznutra“ (Dautović, 2021:66).

Moram naglasiti da smo organizovanim, složnim i koordinisnim djelovanjem svih činilaca, pojedinaca i organizovanih agencija ili grupa koji čine sistem nacionalne sigurnosti moguće je očekivati da se država, narod i sve njene vrijednosti mogu odbraniti od svih vrsta ugrožavanja bila ona unutrašnja ili vanjska. A o vlačini, jačini i načinu ugrožavanja težište odbrane ili odgovora na samo ugrožavanje može biti na vanjskoj ili unutrašnjoj komponenti sistema nacionalne sigurnosti.

3.1. Vanjska sigurnost Bosne i Hercegovine

Prije svega vanjska sigurnost se odnosi na zaštitu suvereniteta i teritorijalnog integriteta jedne države. Početni oblici vanjske sigurnosti su konstruisani na način da je granice jedne države mogla ugroziti samo druga država ili više njih zajedno, pa je shodno tome svaka država i razvijala svoje Oružane snage koje bi joj bile dostatne za odbranu. Međutim, ako i nije bila u snazi za razvoj vlastitih snaga za odbranu onda bi ista mogla stupati u neke od vojno-političkih saveza koji bi joj onda pružali veću zaštitu i sigurnost pa su shodno tome u vrijeme „hladnog rata“ nastala dva suprostavljena vojno-politička bloka NATO savez i Varšavski pakt.

Što se tiče države Bosne i Hercegovine u vremenu o kojem mi svjedočimo vanjska sigurnost iste je regulisana normativno-pravnim aktima od kojih se kao najznačajniji izdvajaju Zakon o odbrani BIH¹³ koji je donesen 2005 godine, Sigurnosna politika BIH, Odbrambena politika BIH kao i strategija vanjske politike BIH 2018-2023. godine.

U članu 6. zakona o odbrani se govori o ciljevima Bosne i Hercegovine, kako ona mora organizovati, razvijati i održavati vojni kapacitet i spremnost oružanih snaga a sve sa ciljem zaštite suvereniteta, teritorijalnog integriteta, politike nezavisnosti i međunarodnog

¹³Donošenjem zakona o odbrani (IZ 2005. godine) kojim je formirano Ministarstvo odbrane BIH i Oružane snage BIH, nadležnost za odbrambene poslove prenesena je na nivo države.

subjektiviteta BIH, ispunjenja međunarodnih obaveza kao i zaštite državljana Bosne i Hercegovine.

Kada smo naveli ciljeve, ne možemo da ne navedemo i zadatke Oružanih snaga koji su regulisani istim zakonom a sve u vezi sa vanjskom sigurnosti a to su: učešće u operacijama kolektivne sigurnosti, operacijama za podršku miru i samoodbrani uključujući i borbu protiv terorizma, pružanje vojne odbrane Bosni i Hercegovini i njenim državljanima u slučaju napada, kao i ispunjenje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine.

Iz naprijed navedenog se jasno da zaključiti za šta je država Bosna i Hercegovina opredijeljena. Kada je u pitanju vanjska sigurnost BIH, osigurava se odbrambenom komponentom sigurnosne politike, glavni činilac odbrambene komponente BIH su njene oružane snage, koje se oslanjaju i na ostale elemente državne strukture, posebno na njenu vanjsko političku dimenziju.

Oružane snage Bosne i Hercegovine su primarno zadužene za odbranu države i njenih građana od eventualne agresije, dok Bosna i Hercegovina svoju vanjsku sigurnost nastoji obezbjediti kroz mehanizam kolektivne sigurnosti, odbrane, te globalne i regionalne sigurnosne saradnje, što je jedini ispravan put. Jedino okrilje „NATO kišobrana“ i članstvo u Evropskoj uniji, Bosni i Hercegovini mogu donjeti dugotrajni mir, stabilnost, cjelovitost, prosperitet i na koncu sigurnost svake vrste.

3.2. Unutarnja sigurnost Bosne i Hercegovine

Unutarnja sigurnost obuhvata sve funkcije koncepta općenarodne odbrane i društvene samozaštite bivše SFRJ, izuzev JNA kao najvažnijeg dijela oružanih snaga, uz napomenu da Oružane snage BIH u skladu sa članom 4. Zakona o odbrani, izvršavaju i zadatke iz domena unutarnje sigurnosti koji se odnose na: pomoć civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće i protuminsko djelovanje u Bosni i Hercegovini.

Stoga „bitan sadržaj unutarnje sigurnosti jeste organizirana i energična borba protiv svih oblika kršenja Ustava, zakona, drugih akata i odluka organa vlasti, i protiv svih drugih pojava kojima se narušava vladavina prava (Dautović, 2021:70).

Međutim, „dobro funkcioniranje unutarnje sigurnosti, u skladu s njenom ulogom i zadacima, podrazumijeva da se ona u normativno-pravnom, organizacijskom, materijalnom, funkcionalnom i svakom drugom pogledu mora izgrađivati i razvijati kao cjelovit i dobro organiziran sistem zaštite svih vrijednosti društva od najraznovrsnijih oblika ugrožavanja. U tom sistemu nužno je stvaralačko kombiniranje svih mjera i aktivnosti koje, kao svoje pravo i

dužnost, preuzimaju građani i svi društveni subjekti na svim nivoima društvenog organiziranja te mjera i aktivnosti koje poduzimaju mnogobrojni stručni organi, službe i institucije“ (Dautović, 2021:72).

4. Upravni i izvršni dio sistema sigurnosti Bosne i Hercegovine

U teorijskom smislu od upravnog i izvršnog dijela se sastoji bilo koji društveni sistem. Kada govorimo o sistemu nacionalne sigurnosti dolazimo do zaključka da svaka država taj sistem uređuje za sebe i ako određena pravila postoje u svakom sistemu nacionalne sigurnosti ona se moraju ispoštovati kako bi sistem nacionalne sigurnosti bio funkcionalan. Zbog toga svaka država svoj upravni dio oslanja na organe zakonodavne i izvršne vlasti.

U skladu sa stavom 1. člana 3. (nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine) Ustava BIH pitanja u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine su: odbrambena, vanjskotrgovinska, carinska, monetarna politika, zatim politika koja reguliše pitanja migracija, izbjeglica i azila, provođenje međunarodnih i međuentitetskih krivičnopravnih propisa, uključujući i odnose sa interpolom, uspostavljanje i funkciniranje zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava, regulisanje međuentitetskog transporta i kontrola zračnog saobraćaja.

4.1. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine između ostalih nadležnosti i funkcija je nadležna za donošenje zakona koji su potrebni za provođenje odluka Predsjedništva. Ona izvršava zakonodavnu, finansijsku, nadzornu, kontrolnu i izbornu funkciju, kao i funkciju tumača važećeg zakonodavstva. Kao nosilac zakonodavnog dijela vlasti ima nadležnost nad gotovo svim pitanjima nacionalne sigurnosti. Pored Predstavničkog doma i Doma naroda ona osniva i nekoliko stalnih ili povremenih komisija za razmatranje pitanja iz svoje nadležnosti kao npr:

-Zajednička komisija za odbranu i sigurnost Bosne i Hercegovine koja provodi parlamentarni nadzor nad institucijama odbrane, institucijama sigurnosti i drugim institucijama i tijelima u okviru njihove nadležnosti.

-Zajednička komisija za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine, između ostalog nadzire zakonitost rada navedene agencije, daje mišljenje o imenovanju zamjenika i direktora navedene agencije i još niz drugih poslova i zadataka.

-Zajednička komisija za ekonomske reforme i razvoj, posmatra pitanja koja se odnose na ekonomske reforme koje su u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine i još niz drugih poslova i zadataka.

-Zajednička komisija za evropske integracije, razmatra pitanja koja se odnose na raspravu o evropskim integracijama, praćenje i izvršavanje prava i obaveza Bosne i Hercegovine proizašlih iz međunarodnih ugovora koji se odnose na Vijeće Evrope i još niz drugih poslova i zadataka.

-Zajednička komisija za ljudska prava, razmatra pitanja koja se odnose na ostvarivanje ljudskih prava i sloboda zagantovanih Ustavom i zakonodavstvom Bosne i Hercegovine i još niz drugih poslova i zadataka.¹⁴

4.2. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je najviši kolektivni organ izvršne vlasti Bosne i Hercegovine koji ujedno simbolizira i predstavlja suverenitet Bosne i Hercegovine a za zadatak ima koordinaciju odnosno usklađivanje rada njenih institucija kao i odbranu interesa entiteta, što se odnosi na konstitutivne narode i sve građane Bosne i Hercegovine. Nadležnosti Predsjedništva propisane su Ustavom Bosne i Hercegovine: Vođenje vanjske politike BIH, Imenovanje ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika BIH, od kojih najviše dvije trećine mogu biti odabrani sa teritorije Federacije BIH, predstavljanje BIH u međunarodnim organizacijama i institucijama i traženje članstva u onim međunarodnim organizacijama i institucijama u kojima BIH nije član, vođenje pregovora za zaključenje međunarodnih ugovora BIH, otkazivanje i uz saglasnost Parlamentarne skupštine, ratifikovanje takvih ugovora, izvršavanje odluka Parlamentarne skupštine, predlaganje godišnjeg budžeta Parlamentarnoj skupštini, uz preporuku Vijeća ministara; podnošenje izvještaja o rashodima Predsjedništva Parlamentarnoj skupštini na njen zahtjev, ali najmanje jedanput godišnje, kordinacija prema potrebi sa međunarodnim i nevladinim organizacijama u BIH, vršenje drugih djelatnosti koje mogu biti potrebne za obavljanje dužnosti koje mu prenese Parlamentarna skupština ili na koje pristanu entiteti.

Predsjedništvo vrši vrhovnu komandu i kontrolu nad Oružanim snagama BIH u skladu sa Ustavom BIH i zakonima. Odluke o ovim pitanjima Predsjedništvo donosi konsenzusom. Sjedište Predsjedništva Bosne i Hercegovine je u Sarajevu.¹⁵

¹⁴Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, dostupno na: <https://www.parlament.ba/Content/Read/25?title=Funkcije-Parlamentarne-skupštine-BiH>, datum pristupa: 05.10.2021.

(Shema 2, komandovanja i kontrole Oružanim snagama Bosne i Hercegovine).

LANAC KOMANDOVANJA I KONTROLE U OS BiH- Predsjedništvo BiH, Ministarstvo Obrane, Zajednički štab koji se djeli na operativnu komandu OS BiH (4,5,6 pješačka brigada, brigada zračnih snaga i PZO, brigada taktičke podrške), KOMANDE ZA PODRŠKU OS BiH (komanda za upravljanje personalom, komanda za obuku i doktrinu, komanda logistike).

(Preuzeto iz PowerPoint prezentacije -upravljanje u sistemu nacionalne sigurnosti, od 20.11.2020. godine, prof.dr. Zlatan Bajramović)

4.3. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je organ izvršne vlasti Bosne i Hercegovine koji ima prava i obavlja svoje dužnosti kao vladine funkcije u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine kao i zakonima i drugim propisima Bosne i Hercegovine. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine čine predsjedavajući Vijeća ministara Bosne i Hercegovine sa ministrima: vanjskih poslova, vanjske trgovine i ekonomskih poslova, finansija i trezora, komunikacija i prometa, civilnih poslova, za ljudska prava i izbjeglice, pravde, sigurnosti i odbrane.¹⁶

¹⁵Poslovnik o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, dostupno na: <http://www.predsjudnistvobih.ba/nadl/default.aspx?id=53745&langTag=bs-BA>, datum pristupa: 05.10.2021.

¹⁶Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, dostupno na: https://www.vijeceministara.gov.ba/ministarstva/inostrani_poslovi/default.aspx?id=112&langTag=bs-BA, datum pristupa: 05.10.2021.

4.3.1. *Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine*

Ministarstvo vanjskih poslova nadležno je za:

- provođenje utvrđene politike BiH i radi na razvoju međunarodnih odnosa u skladu sa stavovima i smjericama Predsjedništva Bosne i Hercegovine;
- predlaže utvrđivanje stavova o pitanjima od interesa za vanjskopolitičke aktivnosti i međunarodni položaj BiH;
- zastupanje BiH u diplomatskim odnosima prema drugim državama, međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama, i za neposrednu komunikaciju sa diplomatskim i predstavništvima drugih država međunarodnih organizacija u BiH i obavlja stručne poslove u vezi sa tim;
- praćenje stanja i razvoj međunarodnih odnosa BiH sa drugim državama, međunarodnim organizacijama i drugim subjektima međunarodnog prava i međunarodnih odnosa i o tome izvještava Parlament Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vijeće ministara);
- predlaganje Predsjedništvu Bosne i Hercegovine uspostavljanja ili prekida diplomatskih ili konzularnih odnosa sa drugim državama;
- suradnju sa međunarodnim organizacijama, predlaganje Predsjedništvu Bosne i Hercegovine učlanjenje, odnosno učešće BiH u radu međunarodnih organizacija;
- organizovanje, usmjeravanje i koordiniranje rada diplomatsko-konzularnih predstavništava BiH u inostranstvu;
- pripremanje i organizovanje međunarodnih posjeta i susreta;
- pripremanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma;
- vršenje poslova u vezi sa boravkom i zaštitom prava i interesa državljanja BiH na stalnom i privremenom boravku u inostranstvu i domaćih pravnih lica u inostranstvu;
- da u saradnji sa nadležnim ministarstvima i institucijama prati međunarodna ekonomska kretanja i odnose i obavještava nadležne organe o tome, kao i o ekonomskim odnosima BiH sa pojedinim zemljama i regionima;
- podsticanje, razvijanje i koordinacija saradnje sa iseljeništvom iz BiH;

- pripremu dokumentacije, analiza, informacija i drugih materijala za potrebe Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Vijeća ministara i drugih organa nadležnih za sprovođenje vanjske politike.¹⁷

4.3.2. *Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa*

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa nadležno je za:

- vanjskotrgovinsku politiku i carinsko-tarifnu politiku BiH;
- pripremanje ugovora, sporazuma i drugih akata iz oblasti ekonomskih odnosa i trgovine sa drugim državama;
- pripremanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma i drugih akata vezano za obnovu i rekonstrukciju BiH;
- odnose sa međunarodnim organizacijama i institucijama iz oblasti vanjske trgovine i ekonomskih odnosa;
- pripremu i izradu makroekonomskih odnosa strateških dokumenata iz oblasti ekonomskih odnosa;
- poslovno okruženje, jedinstven ekonomski prostor;
- razvoj i promociju preduzetništva;
- kontrolu prometa roba i usluga koji imaju poseban režim u prometu odnosa u izvozu i uvozu;
- zaštitu potrošača;
- konkurenciju;
- koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći BiH izuzev dijela koji se odnosi na pomoć Evropske unije;
- veterinarstvo.

Ministarstvo je nadležno i za obavljanje poslova i zadataka iz nadležnosti BiH koji se odnose na definisanje politike, osnovnih principa, koordiniranje djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i institucija na međunarodnom planu u područjima:

- poljoprivrede;
- energetike;
- zaštita okoline, razvoj i korištenje prirodnih resursa;

¹⁷Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, dostupno na:

https://www.vijeceministara.gov.ba/ministarstva/inostrani_poslovi/default.aspx?id=112&langTag=bs-BA, datum pristupa: 05.10.2021.

- turizma.

U sastavu ovog ministarstva kao upravna organizacija je Ured za veterinarstvo BiH i Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja.¹⁸

4.3.3. Ministarstvo finansija i trezora

Ministarstvo izvršava zakone i druge propise njihovom neposrednom primjenom, rješavanjem upravnih stvari u upravnom postupku, obavljanjem upravnog nadzora i obavljanjem drugih upravnih poslova iz područja svoje nadležnosti.

Ministarstvo priprema i predlaže Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine zakone i druge propise i opće akte iz svoje nadležnosti i obavlja druge poslove određene posebnim zakonima i drugim propisima.

Ministarstvo priprema i predlaže Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, analize, izvješća, informacije o stanju u oblastima i aktivnostima koje poduzima iz nadležnosti Ministarstva.

Ministarstvo prati stanje u oblastima i aktivnostima iz svoje nadležnosti, a naročito izvršenja zakona i drugih propisa, poduzima mjere za koje je ovlašteno ili daje preporuke nadležnim organima u cilju izvršenja zakona i drugih propisa.

Nadležnost

Ministarstvo je nadležno za: princip porezne politike, taksi i pripremu propisa iz ovih oblasti, uspostavljanje odnosa sa međunarodnim i domaćim finansijskim institucijama, pripremanje ugovora, sporazuma i drugih akata kojima Bosna i Hercegovina preuzima kreditne i druge finansijske obveze sa drugim zemljama i međunarodnim organizacijama, planiranje i upravljanje dugom Bosne i Hercegovine i izvršavanje finansijskih i međunarodnih obveza, predlaganje politike novog zaduživanja u zemlji i inozemstvu, pripremanje Proračuna i završnog računa Bosne i Hercegovine, koordiniranje aktivnosti za osiguranje proračunskih sredstava Bosne i Hercegovine, izvršavanje Proračuna i staranje o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, upravljanje novčanim sredstvima i održavanje Jedinog Računa Trezora, uspostavljanja računovodstvenih operacija institucija Bosne i Hercegovine, razvijanje i održavanje finansijskog informacionog sustava, propisivanje i provođenje internog nadzora proračunskih korisnika, vođenja aktivnosti o sukcesiji imovine bivše SFRJ, upravljanje imovinom u vlasništvu institucija Bosne i Hercegovine, kompiliranje,

¹⁸Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, dostupno na:

https://www.vijeceministara.gov.ba/ministarstva/inostrani_poslovi/default.aspx?id=112&langTag=bs-BA, datum pristupa: 05.10.2021.

distribuiranje i objavljivanje konsolidiranih općih vladinih fikslnih podataka, pripremanje zakona, drugih propisa i procedura javnih nabavki i obavljanje i drugih upravnih i stručnih poslova utvrđenih zakonima i drugim propisima.¹⁹

4.3.4. Ministarstvo komunikacija i prometa

Ministarstvo komunikacija i prometa nadležno je za:

- politiku i regulisanje zajedničkih i međunarodnih komunikacionih uređaja;
- međunarodni i međuentitetski promet i infrastrukturu;
- pripremanje ugovora, sporazuma i drugih akata iz oblasti međunarodnih i međuentitetskih komunikacija i prometa;
- odnose sa međunarodnim organizacijama iz oblasti međunarodnih i međuentitetskih komunikacija i prometa;
- pripremu i izradu strateških i planskih dokumenata iz oblasti međunarodnih i međuentitetskih komunikacija, prometa, infrastrukture i informacionih tehnologija;
- poslovi kontrole neometanog transporta u međunarodnom transportu;
- civilno vazduhoplovstvo i nadzor vazdušnog prometa.

U sastavu ovog ministarstva je upravna organizacija Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine, čija su prava i dužnosti utvrđena posebnim zakonom.²⁰

4.3.5. Ministarstvo civilnih poslova

Ministarstvo je nadležno za: poslove državljanstva, upis i evidenciju građana, zaštitu ličnih podataka, prijavljivanje prebivališta i boravišta, lične isprave, putne isprave, postupak evidencije registracije vozila, deminiranje.

Također je nadležno za obavljanje poslova i izvršavanje zadataka koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordiniranja aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u područjima: zdravstva i socijalne zaštite, penzija, nauke i obrazovanja, rada i zapošljavanja, kulture i sporta, geodetskim, geološkim i meteorološkim poslovima.²¹

¹⁹Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, dostupno na:
https://www.vijeceministara.gov.ba/ministarstva/inostrani_poslovi/default.aspx?id=112&langTag=bs-BA, datum pristupa: 05.10.2021.

²⁰Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, dostupno na:
https://www.vijeceministara.gov.ba/ministarstva/inostrani_poslovi/default.aspx?id=112&langTag=bs-BA, datum pristupa: 05.10.2021.

²¹Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, dostupno na:
https://www.vijeceministara.gov.ba/ministarstva/inostrani_poslovi/default.aspx?id=112&langTag=bs-BA, datum pristupa: 05.10.2021.

4.3.6. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

Nadležnosti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH utvrđene su Članom 12. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine i obuhvataju:

- praćenje i provođenje međunarodnih konvencija i drugih dokumenata iz oblasti ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- promovisanje i zaštita ličnih i kolektivnih ljudskih prava i sloboda;
- koordinacija i priprema izvještaja nadležnim domaćim organima i institucijama i međunarodnim institucijama i organizacijama o provođenju obaveza iz međunarodnih konvencija i međunarodnih dokumenata;
- kreiranje i provođenje aktivnosti na ispunjavanju obaveza BiH u pogledu prijema u evroatlanske integracije, a posebno u vezi sa primjenom Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima;
- praćenje, izrada i distribuiranje informacija o standardima, ostvarenjima i aktivnostima u oblastima ljudskih prava;
- saradnja sa vjerskim zajednicama;
- saradnja sa nacionalnim manjinama i njihovim udruženjima;
- saradnja sa institucijama i organizacijama zaduženim za traženje nestalih lica u BiH;
- saradnja sa Crvenim krstom/križom BiH i Međunarodnim komitetom Crvenog krsta/križa i humanitarnim organizacijama;
- staranje o pitanjima azila i o pravima izbjeglica koje dolaze u BiH;
- provođenje Aneksa VII Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH, kao i praćenje i nadzor provođenja tog Aneksa;
- kreiranje i provođenje politike u BiH u oblasti povratka izbjeglica i raseljenih lica u BiH, projekata rekonstrukcije, i obezbjeđenje drugih uslova za održiv povratak;
- koordiniranje, usmjeravanje i nadzor u okviru Komisije za izbjeglice i raseljena lica, aktivnosti entiteta i drugih institucija u BiH odgovornih za provođenje politike u ovoj oblasti;
- sve ostale aktivnosti propisane zakonom, i/ili koje se odnose na provođenje Aneksa VI i VII Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH;
- saradnja sa nevladinim sektorom po pitanjima iz nadležnosti Ministarstva;
- kreiranje politike useljavanja i azila u BiH;

- kreiranje politike BiH prema iseljeništvu.²²

4.3.7. Ministarstvo pravde

Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine nadležno je za:
(Sl. glasnik BiH broj 5/03 od 07.03.2003. god.)

- administrativne funkcije vezano za pravosudne organe na državnom nivou;
- međunarodnu i međuentitetsku pravosudnu saradnju (međusobna pravna pomoć i kontakti sa međunarodnim tribunalima);
- izradu odgovarajućih zakona i propisa za uređenje pitanja iz alineje 1. i 2. ovog člana;
- obezbjeđivanje da zakonodavstvo BiH i njegova provedba na svim nivoima budu u skladu sa obavezama BiH koje proizilaze iz međunarodnih sporazuma;
- saradnju sa Ministarstvom vanjskih poslova i entitetima na izradi međunarodnih bilateralnih i multilateralnih sporazuma;
- davanje smjernica i praćenje pravnog obrazovanja, kako bi se obezbijedila međuentitetska harmonizacija u ovoj oblasti i postupanje u skladu sa najboljim standardima;
- općenito djelovanje kao centralno koordinirajući organ za obezbjeđivanje usklađenosti zakonodavstva i standarda pravosudnog sistema među entitetima, bilo obezbjeđenjem uslova za raspravu ili koordiniranjem inicijativa;
- ekstradiciju;
- poslove upravne inspekcije nad izvršavanjem zakona koji se odnose na državne službenike i zaposlene organa uprave, upavni postupak i posebne upravne postupke i kancelarijsko poslovanje u organima uprave;
- pitanja udruženja građana, vođenje registara udruženja građana i nevladinih organizacija koje djeluju na teritoriji BiH;
- druge poslove i zadatke koji nisu u nadležnosti drugih ministarstava Bosne i Hercegovine, a srodni su poslovima iz nadležnosti ovog ministarstva.²³

²²Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, dostupno na:
https://www.vijeceministara.gov.ba/ministarstva/inostrani_poslovi/default.aspx?id=112&langTag=bs-BA, datum pristupa: 05.10.2021.

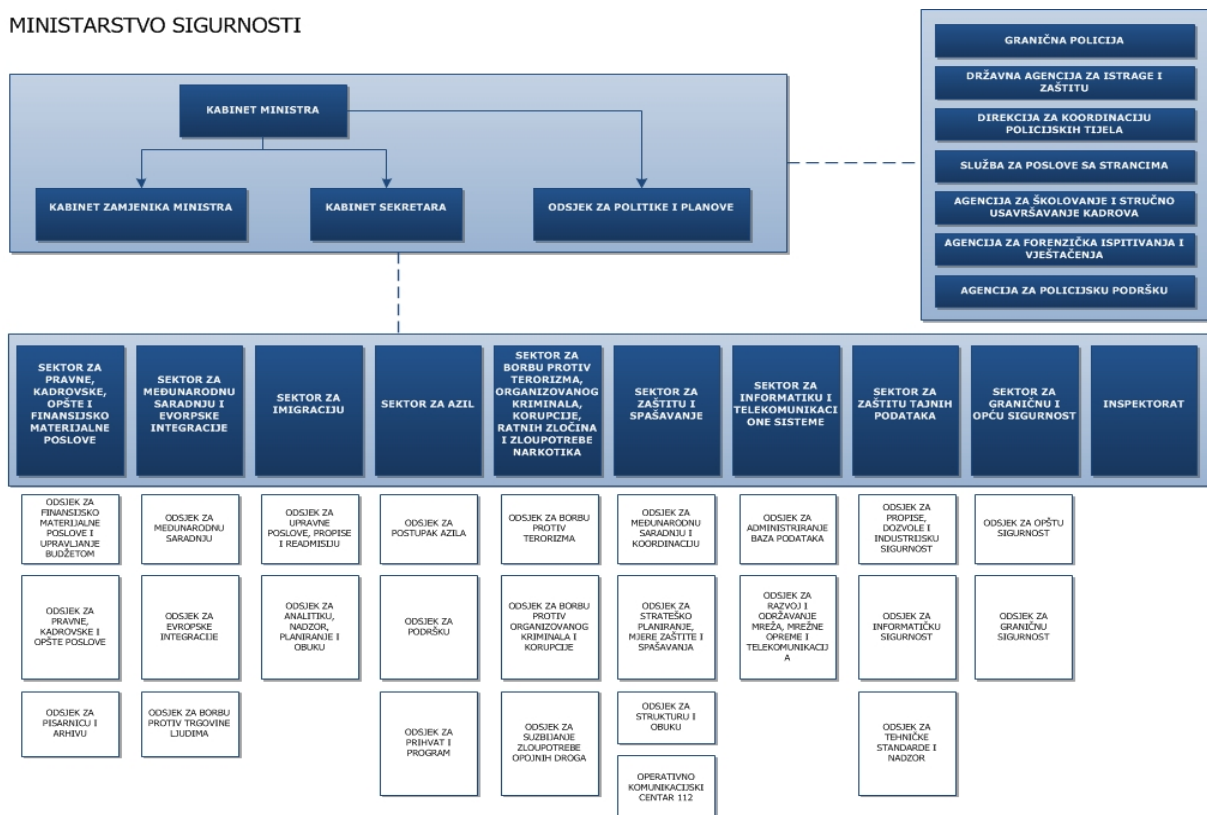
²³Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, dostupno na:
https://www.vijeceministara.gov.ba/ministarstva/inostrani_poslovi/default.aspx?id=112&langTag=bs-BA, datum pristupa: 05.10.2021.

4.3.8. Ministarstvo sigurnosti

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine nadležno je za zaštitu međunarodnih granica, unutrašnjih graničnih prijelaza i regulisanje prometa na graničnim prijelazima BiH; sprječavanje i otkrivanje učinilaca krivičnih djela terorizma, trgovine drogom, krivotvorenja domaće i strane valute i trgovine ljudima i drugih krivičnih djela sa međunarodnim ili međuentitetskim elementom; međunarodnu saradnju u svim oblastima iz nadležnosti ministarstva. Ministarstvo sigurnosti nadležno je za zaštitu lica i objekata; prikupljanje i korištenje podataka od značaja za bezbjednost BiH; organizaciju i usaglašavanje aktivnosti entitetskih ministarstava unutrašnjih poslova i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine u ostvarivanju bezbjednosnih zadataka u interesu BiH; provođenje međunarodnih obaveza i saradnju u provođenju civilne zaštite, koordiniranje djelovanja entitetskih službi civilne zaštite u BiH, i usklađivanje njihovih planova za slučaj prirodne ili druge nesreće koje zahvataju teritoriju BiH, i donošenje programa i planova zaštite i spašavanja.

Ministarstvo sigurnosti provodi politiku useljavanja i azila BiH i uređuje procedure vezano za kretanje i boravak stranaca u BiH.²⁴

MINISTARSTVO SIGURNOSTI

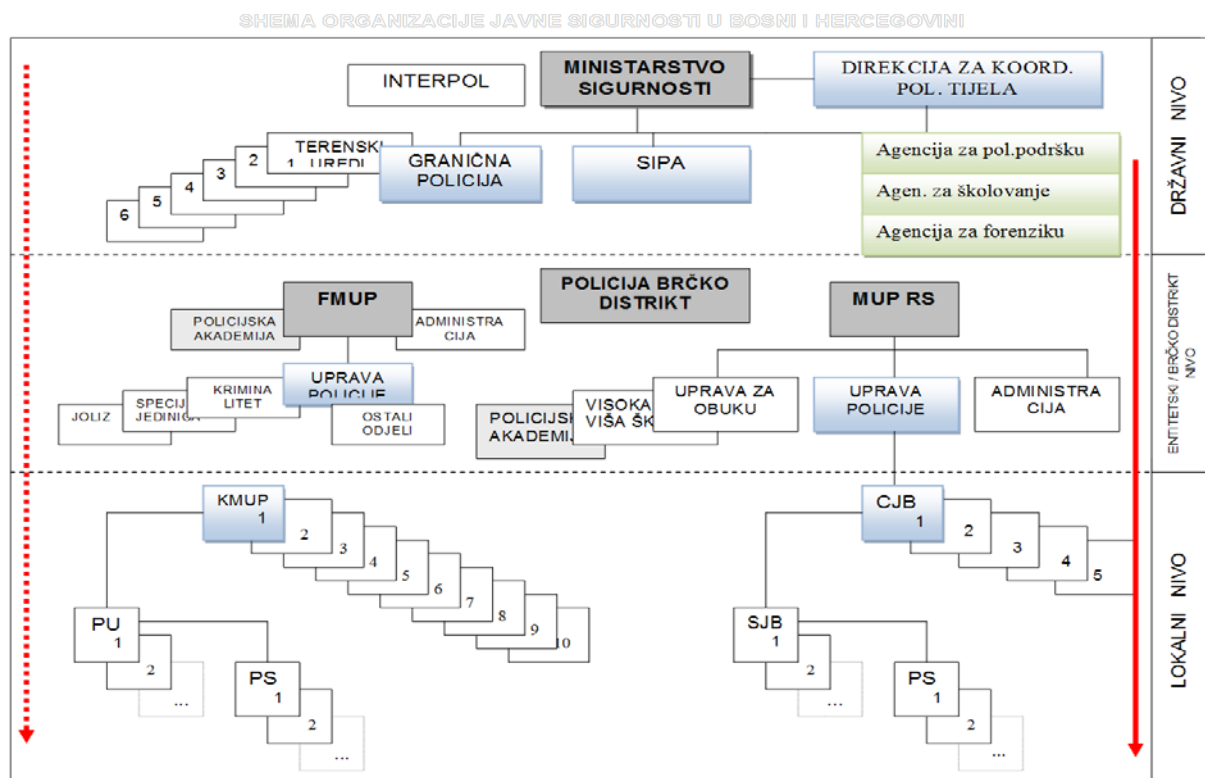
(Shema 3, ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine).

²⁴Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, dostupno na:

https://www.vijeceministara.gov.ba/ministarstva/inostrani_poslovi/default.aspx?id=112&langTag=bs-BA, datum pristupa: 05.10.2021.

(Preuzeto iz PowerPoint prezentacije -upravljanje u sistemu nacionalne sigurnosti, od 20.11.2020. godine, prof. dr. Zlatan Bajramović).

Međutim kada je u pitanju upravljanje i rukovođenje sistemom unutrašnje sigurnosti Bosne i Hercegovine na državnom nivou, zatim na entitetskom nivou i nivou distrikta Brčko i najzad na lokalnom nivou unutar samih entiteta najbolje nam ilustrira sljedeća shema:

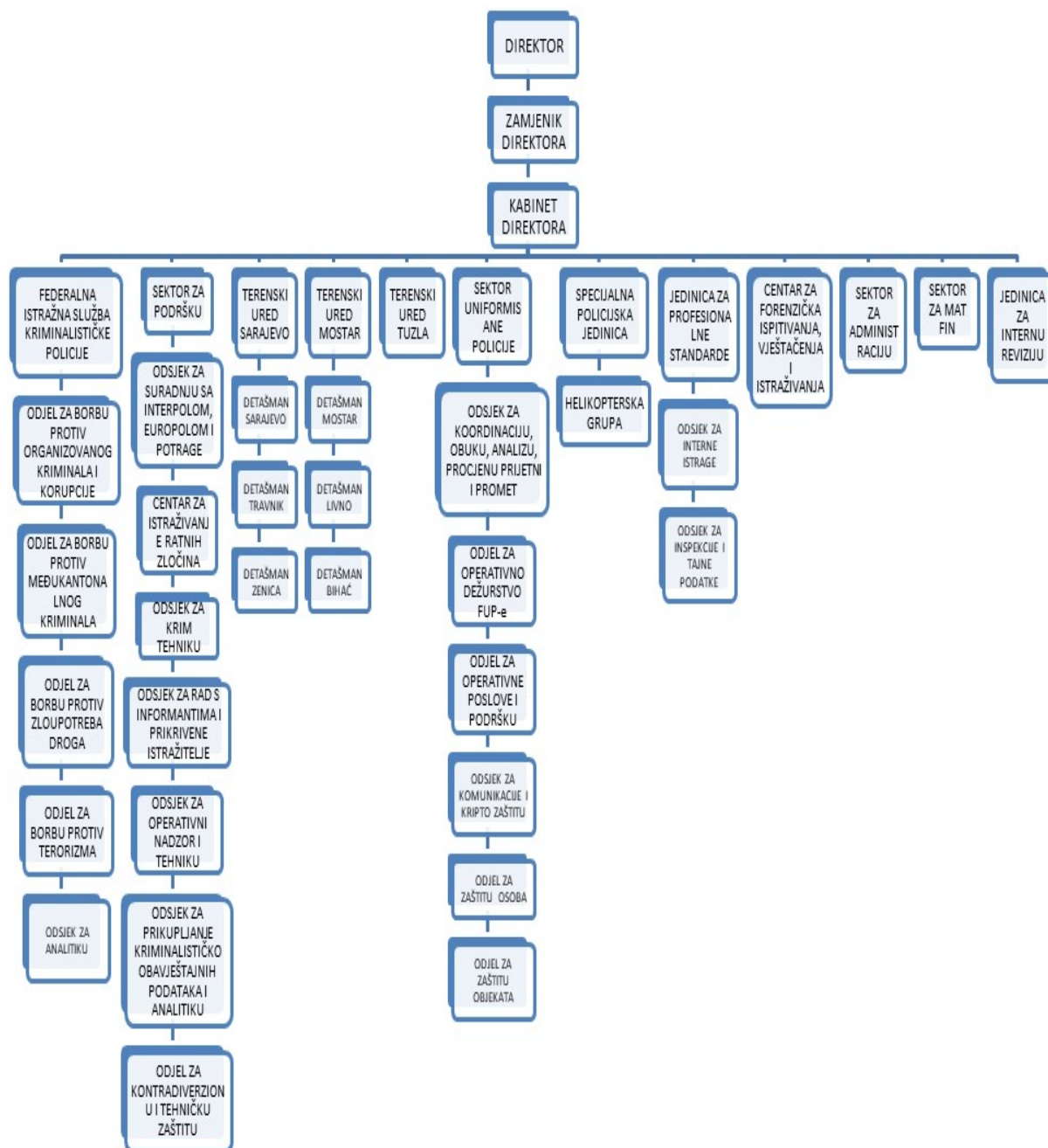
(Shema 4, upravljanje i rukovođenje sistemom unutrašnje sigurnosti Bosne i Hercegovine).

(Preuzeto iz PowerPoint prezentacije -upravljanje u sistemu nacionalne sigurnosti, od 20.11.2020. godine, prof. dr. Zlatan Bajramović).

Na razini države postoji Ministarstvo sigurnosti koje u sebi sadrži sljedeće agencije: Graničnu policiju Bosne i Hercegovine-GP BIH sa (6 terenskih ureda), Državna agencija za istrage i zaštitu-SIPA, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela-DKPT BIH unutar koje se nalaze (Agencija za policijsku podršku, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova, Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja) i Služba za poslove sa strancima.

Na razini entiteta imamo Federalnu upravu policije-FUP koja u sebi sadrži sljedeće odjele, odsjeke i sektore: Federalna istražna služba kriminalističke policije sa svojih 5 odjela; Sektor za podršku sa svojih 7 odsjeka; Terenski ured Sarajevo sa 3 detašmana; Terenski ured Mostar

sa 3 detašmana i Terenski ured Tuzla; Sektor uniformisane policije sa svojih 6 odjela; Specijalna policijska jedinica sa helikopterskom grupom; Jedinica za profesionalne standarde sa svoja 2 odsjeka; Centar za forenzička ispitivanja, vještačenja i istraživanja; Sektor za administraciju; Sektor za mat. i finansije i Jedinica za internu reviziju.

(Shema 5, organizaciona šema Federalne uprave policije Federacije Bosne i Hercegovine).²⁵

Dalje po Kantonima podjela ide na MUP-ove kantona kojih ima 10 a oni se dijele na policijske uprave i policijske stanice).

²⁵Organizaciona šema FUP-a. Federacije Bosne i Hercegovine, dostupno na: http://fup.gov.ba/?page_id=20332, datum pristupa: 05.10.2021.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske - MUP RS u sebi sadrži: Uprava za obuku, Administraciju i upravu policije koja se dalje djeluje na centre javne bezbjednosti pa one na policijske stanice. I na kraju kada je u pitanju Distrikt Brčko imamo policiju Brčko distrikta.

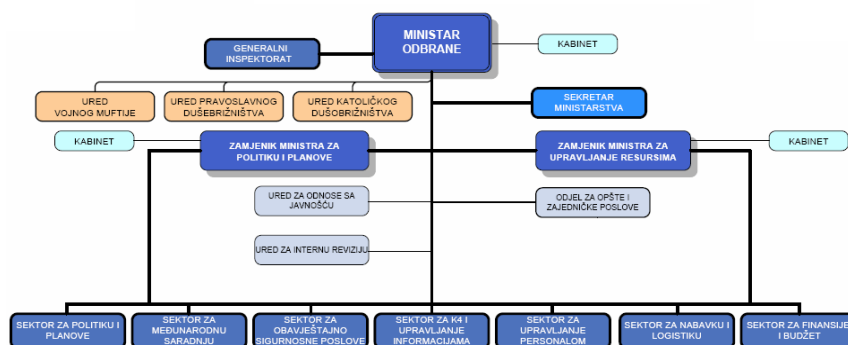
4.3.9. *Ministarstvo odbrane*

Shodno odredbama Zakona, nadležnosti Ministarstva odbrane BiH su slijedeće:

- a) stvaranje i održavanje odbrambenog kapaciteta kako bi se osigurala zaštita suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine,
- b) zastupanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim odnosima vezanim za pitanje odbrane,
- c) nadzor nad svim subjektima Oružanih snaga Bosne i Hercegovine,
- d) izradu, pregled i ažuriranje odbrambene politike Bosne i Hercegovine koju odobrava Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, a usvaja Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine,
- e) izradu i odobravanje politika i propisa u pogledu organizacije, administracije, obuke, opremanja i upotrebe Oružanih snaga Bosne i Hercegovine,
- f) osiguravanje da Bosna i Hercegovina poštuje međunarodne obaveze vezane za pitanja odbrane,
- g) aktiviranje jedinica rezervnog sastava za sve operacije, izuzev planirane obuke,
- h) razmještanje ili upotrebu bilo kojeg dijela Oružanih snaga izvan Bosne i Hercegovine za sve operacije ili aktivnosti obuke,
- i) izdavanje instrukcija načelniku Zajedničkog štaba Bosne i Hercegovine za upotrebu ili razmještanje jedinica Oružanih snaga unutar Bosne i Hercegovine za potrebe koje nisu obuka,
- j) uspostavu postupka za odobravanje vojne pomoći civilnim vlastima u slučaju prirodnih katastrofa i nesreća, po ovlaštenjima datim od Predsjedništva Bosne i Hercegovine,
- k) ustanovljavanje postupka koji osigurava transparentnost funkcija Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine, i
- l) ostale nadležnosti definisane u Zakonu.²⁶

²⁶Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, dostupno na:

https://www.vijeceministara.gov.ba/ministarstva/inostrani_poslovi/default.aspx?id=112&langTag=bs-BA, datum pristupa: 05.10.2021.

(Shema 6, upravljanje i rukovođenje sistemom vanjske (odbrambene) sigurnosti Bosne i Hercegovine).

(Preuzeto iz PowerPoint prezentacije -upravljanje u sistemu nacionalne sigurnosti, od 20.11.2020. godine, prof. dr. Zlatan Bajramović).

(Shema 7, upravljanje i rukovođenje sistemom vanjske (odbrambene) sigurnosti Bosne i Hercegovine).

(Preuzeto iz PowerPoint prezentacije -upravljanje u sistemu nacionalne sigurnosti, od 20.11.2020. godine, prof. dr. Zlatan Bajramović).

Struktura oružanih snaga Bosne i Hercegovine se sastoji od: Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine koju čine (4,5,6 pješadijske brigade), zatim brigada zračnih snaga i protiv zračne odbrane-ZSiPZO i brigada taktičke podrške-TP.

Kmandu za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine čine: komanda za upravljanje personalom-KUP, komanda za obuku i doktrinu-KOid i komanda logistike-KL.

5. Zaključak o sigurnosti

Rad počinje pitanjima o tome šta je uopšte sigurnost i koliko je ona bitna u sistemu jedne savremene države, u sistemu entiteta kada je u pitanju država Bosna i Hercegovina, zatim u sistemu lokalnog nivoa i na kraju koliko je ona bitna za običnog čovjeka kao pojedinca a isto tako koliko je on, čovjek pojedinac bitan u cjelokupnom sistemu sigurnosti. Međutim, sigurnost je osnovica našeg svakodnevnog života i mi, obični građani, a naravno i profesionalna službena lica koja djeluju u sklopu neke sigurnosne agencije na državnom, entitetskom ili kantonalnom nivou imamo za obavezu da o sigurnosti promišljamo svakodnevno, kako ličnoj tako i o kolektivnoj, kako to Abraham Harold Maslow, američki psiholog i teoretičar za ljudske potencijale kaže, sigurnost je bitnija i od fizioloških potreba ljudi za disanjem, hranom, vodom, spavanjem i tome slično.

Kada je u pitanju sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine, jako veliki broj, kao i jako složen odnos svih policijskih organa ili agencija kao i institucija u Bosni i Hercegovini, dosta usložnjava i sam proces međusobne saradnje, a o rukovođenju i upravljanju nad svim, od strane jedne policijske agencije na nivou Bosne i Hercegovine da i ne govorimo.

Ne mogu da ne citiram uvažene profesore Smajića, Seizovića i Turčala, „sistem unutrašnje sigurnosti Bosne i Hercegovine, odnosno policijski sistem, potpuno je „razjedinjen i nefunkcionalan“, tj. policije u BIH i dalje su organizirane entitetski, kantonalno, te dijelom na državnom nivou. Suštinski to znači da Bosna i Hercegovina kao zemlja u tranziciji, za razliku od drugih tranzicijskih zemalja, predstavlja paradigmu „za svu složenost pozicije države modernog doba“ s gledišta državne (nacionalne) sigurnosti (Abazović, 2002:8).²⁷

Međutim, vrijeme u kojem živimo, sa prisutnošću prevelikog broja sigurnosnih izazova kao što su: terorizam, ekstremizam, strano obavještajno djelovanje, organizovani kriminal, sistemska korupcija, migrantska kriza, pa evo sada i pandemija izazvana virusom COVID-19, koja je bacila na koljena sve zemlje svijeta u sigurnosnom, ekonomskom, medicinskom i niz drugih pogleda, sigurno da zahtjeva bezpoštednu saradnju svih vojnih, policijskih i

²⁷ Smajić, Seizović, Turčalo, 2017. Humana sigurnost u postkonfliktom kontekstu, Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu., str. 58

sigurnosnih agencija ne samo u okvirima jedne države već u okvirima cijeloga svijeta tj. na globalnom nivou.

U radu do sada je prikazan niz sigurnosnih aparata i agencija kako na nivou Bosne i Hercegovine tako i na nivou entiteta i na osnovu toga mogli bi smo zaključiti da je sigurnost u državi na zadovoljavajućem nivou, međutim anketna ispitivanja građana pa čak i pojedine sigurnosne situacije kojima smo nedavno nažalost i sami svjedočili, ne idu u prilog izrečenoj tvrdnji. Sjetimo se samo slučaja Mevlida Jašarevića i njegovog napada na američku ambasadu koji je trajao skoro sat vremena, a pri tome sjetimo se reakcije službi koje su zadužene za sigurnost, odnosno bolje rečeno njihove „ne reakcije“ odnosno zakašnjele reakcije dok su se uspjeli dogovoriti čija je nadležnost navedeni sigurnosni problem.

U nadi da se ovakve i slične situacije ili nedaj Bože veći sigurnosni problemi nebi dešavali, kako na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine tako i na teritoriji entiteta, moramo raditi zajedničkim snagama, kako sve sigurnosne agencije na nivou cijele države tako i svi građani, ali ne samo deklarativno već i u zbilji jer kriminal i sigurnosne prijetnje i napadi su uvijek ozbiljni i nažalost, odnose kako ljudske živote koji su najveća vrijednost, tako i materijalno-tehnička i prirodna dobra jedne države.

Iz dosadašnjeg dijela rada smo vidjeli da je na nivou Bosne i Hercegovine zakonodavna vlast data Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, ne zaboravimo, kao kolektivnom šefu države i Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, data je izvršna vlast, dok je Ustavnom sudu i sudu Bosne i Hercegovine povjerena sudska vlast. U daljem dijelu rada prelazimo na karakteristike Federacije Bosne i Hercegovine uopšte, kao i od značaja za unutrašnju sigurnost.

II. Karakteristike Federacije Bosne i Hercegovine od značaja za unutrašnju sigurnost

1. Uvodne i opće karakteristike Federacije Bosne i Hercegovine

Od Kutiljerovoga plana,²⁸ preko Vance-Owenovog²⁹ i Owen-Stoltenbergovog plana³⁰, sve do Osnovnog plana Kontakt grupe³¹, postojali su pokušaji unutrašnje organizacije i reorganizacije Bosne i Hercegovine. Moram se vratiti u ne tako davni februar 1994. godine kada su NATO snage oborile četiri borbena aviona srpskih snaga u blizini Banje Luke, koji su se oglasili o odredbe rezolucije o zabrani letenja iznad Bosne i Hercegovine. Nakon ovog događaja SAD intenziviraju aktivnosti na uspostavljanju saveza između Bošnjaka i Hrvata u BiH. Nakon što su 10. februara dogovorili primirje, već 19. februara u Frankfurtu su otpočeli konkretne razgovore o opštem razrješenju krize, pa se u tom smislu 23. februara 1994. godine u Zagrebu zvanično potpisuje primirje. Intenzivni pregovori su nastavljani 26. februara u Vašingtonu te se kao rezultat istih 1. marta potpisuje preliminarni sporazum o formiranju Federacije BiH. Potom se 13. marta u Beču potpisuje i sporazum o ustavnom uređenju, da bi 18. marta Izetbegović i Tuđman, uz prisustvo predsjednika SAD-a. Bila Klinton, formalno potpisali sporazum o uspostavljanju Federacije Bosne i Hercegovine. Ovim činom je polovica zemlje dobila novu društvenopravnu organizaciju i nove pravne temelje za unutrašnje uređenje odnosa između prvobitnih konstitutivnih naroda Bošnjaka i Hrvata. Godine 1995., potpisivanjem Daytonškoga mirovnoga sporazuma, završeno je ustavno prekrajanje cijele Bosne i Hercegovine, čime je Federacija BiH još jedanput potvrđena i u Ustavu Bosne i Hercegovine.

Federacija BiH ima status entiteta koja je podijeljena na deset ravnopravnih kantona. Kantoni su podijeljeni na gradove i općine kao jedinice lokalne samouprave. Federacija BiH, posmatrajući ustavnu organizaciju, ima mnogo kompliciranije unutrašnje uređenje od Republike Srpske pa samim tim je Federacija kao entitet znatno skuplji.

²⁸Kutiljerov plan je predviđao ustavno preuređenje Bosne i Hercegovine sa tri konstitutivne jedinice koje bi sačinjavale Saveznu Republiku Bosnu i Hercegovinu. Plan je nazvan po Joseu Cutilieru, portugalskom diplomati koji je predvodio pregovore u ime Evropske zajednice o ustavnom preuređenju Bosne i Hercegovine, vođene u Sarajevu, Lisabonu i Briselu od 13. februara do 27. maja 1992. godine.

²⁹Vance-Owenov plan je bio plan za završetak rata u Bosni i Hercegovini kojeg su početkom 1993. godine napravili specijalni izaslanici Cyrus Vance i lord David Owen. Plan je predviđao decentraliziranu Bosnu i Hercegovinu podijeljenu u 10 provincija koje bi bile pod kontrolom Bošnjaka, bosanskih Srba i bosanskih Hrvata. Bilo je predviđeno da oblast Sarajeva bude pod zajedničkom upravom. Međutim, lord David Owen je 18. juna saopćio da je plan zvanično mrtav.

³⁰Owen-Stoltenbergov plan je predviđao Ustavni sporazum koji je definirao Bosnu i Hercegovinu kao Uniju tri konstitutivne Republike i tri konstitutivna naroda.

³¹Osnova plana Kontakt-grupe je bila 49:51 posto podjela teritorije Bosne i Hercegovine između bosanskih Srba s jedne strane, i bosanskih Bošnjaka i Hrvata, s druge strane.

Ustavom Federacije BiH dolazi do uspostavljanja klasične federacije unutar tadašnje teritorije Republike Bosne i Hercegovine (jedan dio zemlje se organizira na federativnom principu) koju sačinjavaju građani i federalne jedinice – kantoni. Ovim Ustavom su osigurana sva prava i puna ravnopravnost konstitutivnih naroda Bošnjaka³² i Hrvata, kao i pripadnika ostalih naroda.³³

Iz naprijed navedenog je vidljivo da Srbi spadaju u kategoriju ostali što najbolje pokazuje sljedeći član:

Bošnjaci i Hrvati kao konstitutivni narodi, zajedno sa ostalima, i građani Republike Bosne i Hercegovine, ostvarujući svoja suverena prava, preoblikuju unutrašnju strukturu teritorija sa većinskim bošnjačkim i hrvatskim stanovništvom u Republici Bosni i Hercegovini u Federaciju Bosne i Hercegovine koja se sastoji od federalnih jedinica sa jednakim pravima i odgovornostima. (član I-1. Ustava Federacije BiH).

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine objavljen je u „Službenim novinama Federacije BiH“, broj 1/94 a sastoji se od Preambule i devet odjeljaka te Aneksa Ustava Federacije BiH u kojemu su navedeni međunarodni instrumenti za zaštitu ljudskih prava koji imaju pravnu snagu ustavnih odredbi. Odjeljci Ustava Federacije BiH su raspodijeljeni kako slijedi:

I Uspostavljanje Federacije, II Ljudska prava i osnovne slobode, III Podjela nadležnosti između federalne i kantonalne vlasti, IV Struktura federalne vlasti, V Kantonalne vlasti (Opće odredbe, Zakonodavna tijela kantona, Izvršna vlast kantona, Kantonalno sudstvo), VI Općinske vlasti, VII Međunarodni odnosi, VIII Amandman na Ustav, i IX Usvajanje i stupanje na snagu Ustava i prijelazna rješenja. Drugi odjeljak Ustava je podijeljen na: A Opće odredbe i na B Prava imenovanja i funkcije ombudsmena (Opće odredbe, Nadležnosti i ovlaštenja ombudsmena, Izvještaj ombudsmena, Propisi ombudsmena). Četvrti odjeljak Ustava se sastoji iz: A Zakonodavna vlast Federacije – Parlament Federacije (Predstavnički dom, Dom naroda Opće odredbe, Odlučivanje u domovima, Nadležnosti Parlamenta Federacije), B Izvršna vlast Federacije (Predsjednik i potpredsjednik Federacije, Vlada Federacije, Podjela izvršnih nadležnosti, Imunitet) i C Sudska vlast Federacije (Opće odredbe o sudovima, Opće odredbe osudovima Federacije, Ustavni sud, Vrhovni sud, Sud za ljudska prava).

U pogledu konstitutivnosti sva tri naroda na teritoriji Bosne i Hercegovine donesena je Odluka kojom je potvrđeno da Bošnjaci, Srbi i Hrvati svoja prava konstitutivnog naroda

³²Ovim Sporazumom nacionalni naziv Bošnjak je priznat kako u domaćem tako i u međunarodnom pravu.

³³U Ustavu Federacije BiH iz 1994. godine Srbi su bili u kategoriji ostalih. Nisu bili konstitutivan narod na prostoru Federacije BiH.

moraju ostvarivati ne samo u institucijama države, nego i u oba entiteta, odnosno na prostoru cijele države. Nakon donošenja ove Odluke Ustavnoga suda BiH, tadašnje vladajuće političke stranke nisu imale potrebnu volju i konsenzus kako bi pristupili izradi i usvajanju amandmana i na Ustav Federacije BiH i na Ustav Republike Srpske.

Visoki predstavnik Wolfgang Petritsch preuzima inicijativu i odgovornost za sprovođenje ove sudske Odluke. Početkom 2001. godine pripremljeni su amandmani o konstitutivnosti naroda na oba entitetska ustava. Zbog nedostatka konsenzusa vladajućih političkih subjekata, uslijedila je Odluka Visokoga predstavnika o proglašenju amandmana o konstitutivnosti naroda i u Federaciji BiH i Republici Srpskoj, a na osnovu ovlaštenja koja su mu data članom V Aneksa 10 (Sporazum o implementaciji civilnog dijela Mirovnog ugovora) Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.³⁴ Primjena ovih amandmana na ustave entiteta je započela nakon parlamentarnih izbora 2002. godine.

1.1. Status Federacije u okviru Bosne i Hercegovine

Federacija Bosne i Hercegovine kao i Republika Srpska imaju status entiteta u državi Bosni i Hercegovini. Riječ *entitet* potječe iz latinske riječi *ens*, *entis* koja znači – koji jeste, koji postoji. Ovakav se prijevod može upotrijebiti u našim jezicima kako bi se označila posebnost, odnosno prepoznatljivost određene društvene tvorevine, subjekta ili konstitucije. Bosanskohercegovački entiteti imaju status ili položaj federalnih jedinica u okviru naše države. (Trnka, 2000: 340-341).

Federacija BiH kao ravnopravan entitet ima svoj Ustav a naravno i pravo na samoorganiziranje. Proces samoorganiziranja je takav da se moraju poštivati osnovni principi Ustava Bosne i Hercegovine, te je sam proces ograničen obavezom da Ustav i ukupan pravni poredak Federacije BiH moraju biti uskladu sa državnim Ustavom. Uređenje Federacije BiH se mora zasnivati na demokratskim načelima, time što se osiguravaju vladavina prava i legitimitet svih institucija. Izbor građana se vrši na slobodnim i demokratskim izborima koji se organizuju u isto vrijeme u oba bosanskohercegovačka entiteta.

Entitet Federacija BiH se sastoji od deset federalnih jedinica –kantona koja imaju jednaka prava i odgovornosti. Riječ *kanton* je preuzeta iz švicarske pravne terminologije i označava

³⁴Visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini gđin. Wolfgang Petritsch, *Odluka o izmjenama i dopunama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine*, broj 149/02, Sarajevo, 19. april 2002. godine. Prema ovoj odredbi, Visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini predstavlja konačni autoritet u zemlji u vezi sa tumačenjem Sporazuma o civilnoj implementaciji Mirovnoga ugovora.

jedinicu koja ima značajne nadležnosti i visok stepen autonomije, i ne predstavlja oblik ostvarivanja centralne vlasti, odnosno jedinicu lokalne samouprave.

Ustav Federacije BiH izričito propisuje da će kantoni imati nazive određene isključivo prema radovima koji su sjedište odgovarajućih kantonalnih vlasti ili prema regionalnim geografskim karakteristikama. (Član I.2.). Ova odredba naglašava činjenicu da kantoni ne predstavljaju nacionalne teritorije, nego da se radi o federaciji kantona a ne o federaciji naroda. (Trnka, 2000: 344). Nadalje, Federacija BiH ima svu vlast, ovlaštenja i odgovornosti koje Ustavom BiH nisu izričito u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine.

Teritorija Federacije BiH je u izvornome tekstu njenog Ustava bila određena kao dio teritorije na kojem Bošnjaci i Hrvati čine većinsko stanovništvo. Međutim, prema popisu stanovništva iz 1991. godine, to bi iznosilo približno 56 procenata teritorije Bosne i Hercegovine. Međutim, Aneksom 2 Daytonskog mirovnog sporazuma utvrđena je linija razgraničenja, to jest, demarkaciona linija između entiteta. Federaciji BiH je, temeljem ovog Sporazuma, pripao 51 procenat teritorije Bosne i Hercegovine, dakle, za 5 procenata manje teritorije nego što je predviđeno Ustavom Federacije BiH. (Omerović, 2009:373).

Ono što je još bitno napomenuti kod Ustavnog uređenja obadva entiteta Bosne i Hercegovine tiče se i državljanstva njenih građana, naime u složenim državama postoji državljanstvo savezne države i najčešće, i državljanstvo federalne jedinice. Ustav Bosne i Hercegovine sadrži također odredbe o državljanstvu. Najprije utvrđuje da postoji državljanstvo Bosne i Hercegovine i da će ga zakonom urediti Parlamentarna skupština BiH. Ustav BiH predviđa i odredbe o entitetskome državljanstvu koji nema nikakvo značenje u međunarodnim odnosima. Svi državljani BiH, bez obzira na svoje entitetsko državljanstvo, uživaju potpuno jednaka prava i zaštitu na cijelome području Bosne i Hercegovine.³⁵

2. Politički i administrativni ustroj Federacije Bosne i Hercegovine

Kantoni u okviru Federacije BiH imaju, veliki stepen autonomije, te su po svojim pravima i obavezama – jednaki. Kantoni kroz svoje skupštine samostalno donose svoje ustave, što predstavlja značajan nivo samoorganizovanja kantona. Ustav kantona mora biti u saglasnosti i sa Ustavom Federacije BiH i sa Ustavom BiH. Razgraničenje kantona izvršeno je federalnim zakonom. Postoji ukupno deset kantona kao federalnih jedinica unutar Federacije BiH i to: Posavski (Orašje), Tuzlanski (Tuzla), Zeničko-dobojski (Zenica), Sarajevski (Sarajevo),

³⁵(Član 2 stav2 Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 4/97).

Bosansko-podrinjski (Goražde), Srednjobosanski (Travnik), Hercegovačko-neretvanski (Mostar), Zapadnohercegovački (Široki Brijeg), Unsko-sanski (Bihać) i Livanjski kanton (Livno). U pet kantona većinsko stanovništvo čine Bošnjaci (Tuzlanski, Zeničko-dobojski, Bosansko-podrinjski, Unsko-sanski i Kanton Sarajevo), tri kantona su sa hrvatskom većinom (Livanjski, Posavski i Zapadnohercegovački) dok dva kantona imaju donekle izjednačen nacionalni sastav kod kojih je utvrđen poseban režim organizacije i funkcioniranja vlasti – Hercegovačko-neretvanski i Srednjobosanski kanton. Cilj posebnog režima za ova dva kantona je u sprječavanju svakog oblika i mogućnosti majorizacije bilo kojeg konstitutivnog naroda. Prema ovome režimu, u skupštine ovih kantona uveden je princip konsenzusa, što znači da bi se jedna odluka donijela – potrebno je da za nju glasa većina poslanika Bošnjaka i većina poslanika Hrvata kada se radi o pitanjima o vitalnim nacionalnim interesima. (Omerović, 2009:376).

2.1. Organizacija vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine

2.1.1. Zakonodavna vlast u Federaciji Bosne i Hercegovine

U Federaciji BiH vlast je organizovana na osnovu trodiobe vlasti. Parlament Federacije BiH vrši ustavotvornu, zakonodavnu, budžetsku i druge funkcije predstavničkoga tijela u skladu sa Ustavom Federacije BiH. U Parlamentu su predstavljeni interesi građana, konstitutivnih naroda te pripadnika ostalih naroda. Parlament Federacije BiH čine Predstavnički dom i Dom naroda, što znači da je prihvaćena dvodomna organizacija zakonodavne vlasti u Federaciji BiH. 'Predstavnički dom se sastoji od 98 poslanika, koji se biraju demokratskim putem na neposrednim izborima, tajnim glasanjem, na teritoriji cijele Federacije, u skladu sa Ustavom Federacije BiH i Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine.' (Član 7 Poslovnika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH, "Službene novine FBiH", broj 69/07).

U radu Predstavničkoga doma, značajnu ulogu imaju i radna tijela, koja mogu biti stalna i povremena, a koja se osnivaju za razmatranje pitanja koja su u nadležnosti Predstavničkog doma, za razmatranje nacrti i prijedloga zakona i drugih općih akata Predstavničkog doma i za pripremanje i obavljanje drugih poslova za Predstavnički dom.

Kada je u pitanju Dom naroda Parlamenta Federacije BiH on se sastoji od 58 izaslanika od kojih po 17 izaslanika iz reda svakog od konstitutivnih naroda i sedam izaslanika iz reda ostalih. Dom naroda Parlamenta FBiH iz reda svojih članova bira predsjedavajućeg i dva potpredsjednika, koji ne mogu biti iz istog konstitutivnog naroda. U postupku donošenja zakona, osigurana je ravnopravnost domova. Odluke u oba doma se donose prostom većinom

svih članova doma, naravno ukoliko u određenim situacijama Ustavom ili poslovníkom nije drukčije određeno.³⁶

2.1.2. Izvršna vlast u Federaciji Bosne i Hercegovine

Izvršnu vlast u Federaciji BiH vrši predsjednik i potpredsjednici Federacije BiH zajedno sa Vladom Federacije BiH. Predsjednik Federacije BiH je šef izvršne vlasti i u tom svojstvu vrši funkciju predstavljanja Federacije BiH. U kreiranju institucije Predsjednika Federacije kombinirani su elementi i parlamentarnog i predsjedničkog sistema. Predsjednika i potpredsjednike Federacije BiH ne biraju građani neposredno, već ih bira Parlament na mandat od četiri godine. Izabrane osobe naizmjenično obavljaju dužnost predsjednika, odnosno potpredsjednika. Bitno je napomenuti da predsjednik i dva potpredsjednika Federacije BiH ne mogubiti iz reda istog konstitutivnog naroda. (Omerović, 2009:380).

Ključnu ulogu u ostvarivanju funkcija Vlade ima njen premijer koji ima odlučujuću ulogu u procesu provođenja politike i izvršavanja zakona. Naime, Vlada Federacije BiH se sastoji od premijera i određenog broja ministara. Vladu imenuje predsjednik Federacije BiH uz saglasnost sa potpredsjednicima, a uz konsultaciju sa premijerom, odnosno kandidatom za tu funkciju. Imenovanje Vlade potvrđuje Predstavnički dom Parlamenta FBiH. (Trnka, 2000: 410).

Iz ustavnoga položaja premijera proizilazi da je on nosilac najvažnijih izvršnih funkcija. Tako premijer predlaže Parlamentu FBiH donošenje zakona i budžeta, provodi politiku i izvršava zakone, daje zadatke ministrima, pokreće postupak za smjenu predsjednika ili potpredsjednika Federacije BiH, predsjedava sjednicama Vlade i vrši niz drugih poslova. (Trnka, 2000: 411).

2.1.3. Sudska vlast u Federaciji Bosne i Hercegovine

Sudsku vlast u Federaciji BiH vrše Ustavni sud i Vrhovni sud Federacije BiH. Sudsku vlast u kantonima vrše kantonalni, a u općinama općinski sudovi. Težište nadležnosti ustavnih sudova nije na vršenju klasične sudske funkcije rješavanja konkretnih sporova. Ustavni sudovi su organi kontrole ustavnosti i zakonitosti općih akata. Međutim, Ustavni sud Federacije BiH nije nadležan za zaštitu zakonitosti jer ne ocjenjuje saglasnost podzakonskih akata ni sa federalnim ni sa kantonalnim zakonima. Odluke Ustavnoga suda Federacije BiH

³⁶Više o Domu naroda Parlamenta Federacije BiH pogledati na internetskoj stranici Parlamenta Federacije BiH: http://www.parlamentfbih.gov.ba/bos/dom_naroda/index.html

su konačne i obavezujuće, te su svi organi vlasti dužni izvršavati i pomagati u izvršavanju odluka ovog suda. Vrhovni sud Federacije BiH je, u najvećem dijelu svoje nadležnosti, drugostepeni sud. On odlučuje po žalbama na prvostepene presude kantonalnih sudova.

Kada je u pitanju sudska vlast na nivou kantona istu vrše kantonalni i općinski sudovi. Sudovi u kantonima se osnivaju kantonalnim zakonima i finansiraju se iz budžeta kantona. Najviši sud svakog kantona je kantonalni sud. Sudska vlast u kantonima je samostalna i nezavisna od izvršne i zakonodavne vlasti. Danas sudije kantonalnih i općinskih sudova, uključujući i predsjednike sudova, odabira, imenuje, provodi disciplinski postupak protiv i smjenjuje Visokosudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, dok su ranije sudije kantonalnih sudova birale skupštine kantona većinom svojih glasova. Kantonalni sud ima žalbenu nadležnost u odnosu na općinske sudove ukantonu i prvostepenu nadležnost u stvarima koje ne spadaju u nadležnost tih sudova, te druge nadležnosti utvrđene zakonom. Općinski sudovi se osnivaju također temeljem zakona i finansiraju se iz kantonalnog budžeta. Općinski se sudovi osnivaju za područje jedne ili više općina. Nakon sprovedene reforme pravosuđa u Bosni i Hercegovini, općinski se sudovi u Federaciji BiH uglavnom organizuju za područje dvije ili više susjednih općina s ciljem postizanja racionalizacije i povećavanja njihove efikasnosti. Zbog navedenog zanimljivo je primjetiti da su svi gradovi u Federaciji BiH organizovani na teritoriji jedne općine izuzev grada Sarajeva koji se sastoji iz četiri općine: Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad.

Moram naglasiti da na nivou Bosne i Hercegovine, koja u svojoj nadležnosti ima sprovođenje izbora i imenovanja sudija, tužilaca i stručnih saradnika na cijelome području države, na svim nivoima državne vlasti, uz dakako, određena ograničenja kada je riječ o ustavnim sudovima. Radi se o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine koje je uspostavljeno kao neovisno i samostalno tijelo 2004. godine, osnovano Zakonom o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću na državnome nivou³⁷, nakon prijenosa ovlaštenja sa entiteta u skladu sa njihovim ustavnim ovlaštenjima, a čiji je osnovni mandat uspostavljanje i očuvanje neovisnog, efikasnog i odgovornog pravosuđa u Bosni i Hercegovini.

3. Pravosudne institucije u Federaciji Bosne i Hercegovine

Prije svega obaveza mi je da razjasnim šta su to pravosudne institucije ako postoje oni koji nisu upoznati sa ovom terminologijom. Pravosudne institucije u smislu zakona o Sudskoj

³⁷Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 25/04, 93/05 i 15/08.

policiji (Službene novine Federacije BiH, broj 77/20 od 23.10.2020.), su sudovi i tužiteljstva u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Prva stvar koja interesuje svakog građanina jest koji je pravosudni organ nadležan za zaštitu njegovih prava u Bosni i Hercegovini.

Sudski sistem u Bosni i Hercegovini organizovan je kroz složenu mrežu osnovnih (u Federaciji Bosne i Hercegovine općinskih), kantonalnih (u Republici Srpskoj okružnih), entitetskih i državnih sudova. Koji će sud suditi u određenoj pravnoj stvari odnosno sporu zavisi od toga da li ima pravo da u njoj postupa, odnosno da li stranke kod tog suda mogu tražiti zaštitu svojih prava. Ovo pravo suda zove se **sudska nadležnost ili jurisdikcija**. Pored navedene nadležnosti postoji još mjesna i stvarna nadležnost. Obzirom da obrađujem temu pravosudne institucije u Federaciji Bosne i Hercegovine stoga će i fokus biti samo na pravosudne institucije navedenog entiteta.

Mjesna nadležnost se odnosi na teritoriju. Tako su općinski sudovi nadležni da sude optuženima za krivična djela koja su počinjena na prostoru jedne ili više općina koje taj sud teritorijalno obuhvata. Nadležni su i da sude po svim tužbama koje građani naseljeni na istoj teritoriji podnose jedni protiv drugih, protiv preduzeća i udruženja ili protiv organa državne vlasti. Pred ovim se sudovima dijeli nasljedstvo³⁸, vode zemljišne knjige³⁹, utvrđuje zakonitost štrajka⁴⁰, tuži za dugove⁴¹, razvode brakovi⁴², ispituje krivica za većinu krivičnih djela⁴³, vodi prekršajni postupak⁴⁴, otvaraju stečaj i likvidiraju preduzeća u FBiH⁴⁵, odlučuje o smetanju posjeda⁴⁶ i pravima iz radnog odnosa⁴⁷, utvrđuje ili osporava očinstvo i obaveza izdržavanja djeteta⁴⁸. Zbog naprijed navedenog općinski sudovi predstavljaju prvu liniju

³⁸Zakon o nasljeđivanju u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Sl. novine FBiH", br. 80/2014 i 32/2019).

³⁹Zakon o zemljišnim knjigama u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Sl. novine FBiH", br. 58/2002, 19/2003 i 54/2004).

⁴⁰Zakon o štrajku u Federaciji Bosne i Hercegovine. (Sl. novine FBiH»broj 14/00).

⁴¹Zakonu o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 86/07 i 24/09).

⁴²Porodični zakon u Federaciji Bosne i Hercegovine. ("Sl. novine FBiH", br. 35/2005, 41/2005 - ispr., 31/2014 i 32/2019).

⁴³Zakon o krivičnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine. ("Sl. novine FBiH", br. 35/2003, 56/2003 - ispr., 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013, 59/2014 i 74/2020).

⁴⁴Zakon o prekršajima u Federaciji Bosne i Hercegovine. (Službene novine Federacije BiH, broj: 63/14).

⁴⁵Zakon o stečaju u Federaciji Bosne i Hercegovine. (Službene novine Federacije BiH, broj 53/21 od 07.07.2021).

⁴⁶Zakon o stvarnim pravima u Federaciji Bosne i Hercegovine. ("Sl. novine FBiH", br. 66/2013, 100/2013 i 32/2019).

⁴⁷Zakon o radu u Federaciji Bosne i Hercegovine. ("Službene novine Federacije BiH", broj: 26/16 i 89/18).

⁴⁸Porodični zakon u Federaciji Bosne i Hercegovine. ("Sl. novine FBiH", br. 35/2005, 41/2005 - ispr., 31/2014 i 32/2019).

odbrane prava građana. Mjesna nadležnost nije neograničena. Pored mjesne, postoji i stvarna nadležnost.

Stvarna nadležnost je nadležnost suda da sudi s obzirom na vrstu predmeta. Općinski sud neće biti nadležni za svako počinjeno krivično djelo. Npr., za ona krivična djela za koja je zapriječena kazna zatvora od deset ili više godina u Federaciji BiH nadležni su kantonalni sudovi.

Dakle, neko ko je nezadovoljan odlukom općinskog suda podnijet će žalbu na presudu kantonalnom u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ovo je tzv. princip dvostepenosti u odlučivanju, čiji je smisao u tome da u rješavanju svake odluke učestvuju najmanje dva suda. Sud koji prvi rješava je prvostepeni, a sud koji rješava na osnovu podnesene žalbe je drugostepeni.

Zbog toga kažemo da kantonalni sudovi ujednačavaju sudsku praksu. Ujednačavanjem sudske prakse se također bavi i vrhovni sud – Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine. Za razliku od kantonalnih sudova, on nikad nije prvostepeni, već sudi isključivo po žalbama i revizijama koje se podnose da bi se preispitale odluke ili postupci kantonalnih sudova. U ovim slučajevima govorimo o trostepenosti sudskog odlučivanja. Prisjetimo li se analogije kojom smo općinske sudove uporedili sa prvom linijom odbrane, vrhovni je sud adekvatno smatrati posljednjom linijom odbrane prava građana.

Posebnim sudom se smatra ustavni sud. U Federaciji Bosne i Hercegovine postoji Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine. Historijski gledano, postupke pred ovim sudom nisu mogli voditi građani, već predsjednici, premijeri, parlamentarne poslaničke grupe, općine, gradovi, kantoni i drugi organi javne vlasti kao i istaknute političke ličnosti. To je zato što se on bavi samo najkrupnijim i najsloženijim pitanjima na razmeđu prava i politike; ocjenjivanjem usklađenosti usvojenih zakona i drugih akata sa entitetskim ustavima, odnosom između federalnih jedinica, odnosom između gradova i općina, postojanjem vitalnih interesa konstitutivnih naroda.

3.1. Pravosudne institucije koje djeluju na nivou Federacije Bosne i Hercegovine

Naravno kao prvi i najveći sud jedne države ili u ovom slučaju entiteta je:

3.1.1. Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, sa sjedištem u Sarajevu;

3.1.2. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, sa sjedištem u Sarajevu;

3.1.3. 10 Kantonalnih sudova u Federaciji Bosne i Hercegovine prema sljedećem sjedištu i području;⁴⁹

Kantonalni sudovi su:

1. Kantonalni sud u Bihaću za područje Unsko-sanskog kantona;
2. Kantonalni sud u Odžaku za područje Posavskog kantona;
3. Kantonalni sud u Tuzli za područje Tuzlanskog kantona;
4. Kantonalni sud u Zenici za područje Zeničko-dobojskog kantona;
5. Kantonalni sud u Goraždu za područje Bosanskopodrinjskog kantona - Goražde;
6. Kantonalni sud u Novom Travniku za područje Srednjobosanskog kantona;
7. Kantonalni sud u Mostaru za područje Hercegovačko-neretvanskog kantona;
8. Kantonalni sud u Širokom Brijegu za područje Zapadnohercegovačkog kantona;
9. Kantonalni sud u Sarajevu za područje Kantona Sarajevo i
10. Kantonalni sud u Livnu za područje Kantona 10.

3.1.4. 32 Općinska suda u Federaciji Bosne i Hercegovine prema sljedećem rasporedu po kantonima;⁵⁰

3.1.4.1. Općinski sudovi u Unsko-sanskom kantonu su:

1. Općinski sud u Bihaću za područje općina Bihać i Bosanski Petrovac;
2. Općinski sud u Bosanskoj Krupi za područje općina Bosanska Krupa i Bužim. Općinski sud u Bosanskoj Krupi ima odjeljenje izvan sjedišta suda u Bužimu, za područje općine Bužim;
3. Općinski sud u Cazinu za područje općine Cazin;
4. Općinski sud u Sanskom Mostu za područje općina Sanski Most. **Općinski sud u Sanskom Mostu ima odjeljenje izvan sjedišta suda u Ključu za područje općine Ključ.**
5. Općinski sud u Velikoj Kladuši za područje općine Velika Kladuša.

3.1.4.2. Općinski sud u Posavskom kantonu je:

1. Općinski sud u Orašju za područje općina Orašje, Domaljevac-Šamac i Odžak.

⁴⁹Zakon o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Službene novine FBiH, br. 38/05, 22/06 i 63/10, sa ispravkom u br. 72/10, 7/13).

⁵⁰Zakon o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Službene novine FBiH, br. 38/05, 22/06 i 63/10, sa ispravkom u br. 72/10, 7/13).

3.1.4.3. Općinski sudovi u Tuzlanskom kantonu su:

1. Općinski sud u Gračanici za područje općina Gračanica i Doboj- Istok;
2. Općinski sud u Gradačcu za područje općina Gradačac;
3. Općinski sud u Srebreniku za područje općine Srebrenik;
4. Općinski sud u Kalesiji za područje općina Kalesija, Teočak i Sapna;
5. Općinski sud u Tuzli za područje općina Tuzla i Čelić;
6. Općinski sud u Živinicama za područje općina Živinice i Kladanj. Općinski sud u Živinicama ima odjeljenje izvan sjedišta suda u Kladnju za područje općine Kladanj;
7. Općinski sud u Lukavcu za područje općine Lukavac;
8. Općinski sud u Banovićima za područje općine Banovići.

3.1.4.4. Općinski sudovi u Zeničko-dobojskom kantonu su:

1. Općinski sud u Kaknju za područje općine Kakanj;
2. Općinski sud u Tešnju za područje općina Tešanj, Usora i Doboj-Jug;
3. Općinski sud u Visokom za područje općina Visoko, Vareš, Olovo i Breza. Općinski sudu Visokom ima odjeljenje izvan sjedišta suda u Olovu za područje općine Olovo;
4. Općinski sud u Zavidovićima za područje općina Zavidovići i Maglaj. Općinski sud u Zavidovićima ima odjeljenje izvan sjedišta suda u Maglaju, za područje općine Maglaj;
5. Općinski sud u Zenici za područje općine Zenica;
6. Općinski sud u Žepču za područje općine Žepče.

3.1.4.5. Općinski sud u Bosanskopodrinjskom kantonu – Goražde je:

1. Općinski sud u Goraždu za područje općina Goražde, Pale-Prača i Foča-Ustikolina.

3.1.4.6. Općinski sudovi u Srednjobosanskom kantonu su:

1. Općinski sud u Travniku za područje općina Travnik. **Općinski sud u Travniku ima odjeljenje van sjedišta suda i to odjeljenje u Vitezu za područje općine Vitez i područje općine Busovača, te odjeljenje u Novom Travniku za područje općine Novi Travnik;**
2. Općinski sud u Bugojnu za područje općina Bugojno, Gornji Vakuf-Uskoplje, Donji Vakuf;
3. Općinski sud u Kiseljaku za područje općina Kiseljak, Fojnica i Kreševo.
4. Općinski sud u Jajcu za područje općina Jajce i Dobretići.

3.1.4.7. Općinski sudovi u Hercegovačko-neretvanskom kantonu su:

1. Općinski sud u Mostaru za područje Grada Mostara;
2. Općinski sud u Konjicu za područje općina Konjic i Jablanica. **Općinski sud u Konjicuima odjeljenje izvan sjedišta suda u Prozor- Rami za područje općine Prozor-Rama;**
3. Općinski sud u Čapljini za područje općina Čapljina, Stolac, Neum i Ravno.
4. Općinski sud u Čitluku za područje općine Čitluk.

3.1.4.8. Općinski sudovi u Zapadnohercegovačkom kantonu su:

1. Općinski sud u Širokom Brijegu za područje općina Široki Brijeg i Posušje;
2. Općinski sud u Ljubuškom za područje općina Ljubuški i Grude.

3.1.4.9. Općinski sud u Kantonu Sarajevo je:

1. Općinski sud u Sarajevu za područje općina: Stari Grad Sarajevo, Centar Sarajevo, Novo Sarajevo, Novi Grad Sarajevo, Ilijaš, Vogošća, Hadžići, Ilidža i Trnovo.

3.1.4.10. Općinski sud u Kantonu 10 je:

1. Općinski sud u Livnu za područje općina Livno, Glamoč, Drvar, Bosansko Grahovo, Tomislavgrad i Kupres. Općinski sud u Livnu ima odjeljenje izvan sjedišta suda u Drvaru, za područje općina Drvar i Bosansko Grahovo i odjeljenje u Tomislavgradu, za područje općina Tomislavgrad i Kupres.

Pojam pravosuđe u užem smislu podrazumijeva samo sudove i tužilaštva. U širem smislu, ovaj se pojam odnosi i na djelovanje drugih aktera: advokata, medijatora, pravobranilaštava, organa javne vlasti, sudskih vještaka i nevladinih organizacija, notara. No, nosioci pravosudnih funkcija i vršioци sudske vlasti su samo sudije i tužiocі.

Sudovi se bave donošenjem odluka kojima se, na osnovu zakona, rješavaju sporovi između stranaka u sudskom postupku. Stranke u postupku mogu biti građani, domaće i međunarodne društvene i privredne organizacije i organi vlasti. Na sudovima se utvrđuje i krivica za učinjena krivična djela i prekršaje. Sudije donose odluke u vidu presude i rješenja. Ukoliko sudije ne raspolažu stručnim znanjem za razumijevanje određenog pitanja u konkretnom slučaju, u tome im pomažu sudski vještaci. Sudski vještaci su osobe koje angažuje jedna od stranaka u postupku radi razjašnjenja određenog stručnog pitanja, poput provjere autentičnosti

potpisa⁵¹, utvrđivanja visine primanja u nekom preduzeću, utvrđivanje kvaliteta izvedenih građevinskih radova i sl.

3.1.5. Tužilaštva u Federaciji Bosne i Hercegovine

3.1.5.1. Federalno tužilaštvo u Federaciji Bosne i Hercegovine sa sjedištem u Sarajevu;

3.1.5.2. 10 Kantonalnih tužilaštava u Federaciji Bosne i Hercegovine prema sljedećem području i sjedištu;

Kantonalna tužilaštva su:

1. Kantonalno tužilaštvo Unsko-sanskog kantona, sa sjedištem u Bihaću;
2. Kantonalno tužilaštvo Posavskog kantona, sa sjedištem u Odžaku;
3. Kantonalnotužilaštvo Tuzlanskog kantona, sa sjedištem u Tuzli;
4. Kantonalno tužilaštvo Zeničko-dobojskog kantona, sa sjedištem u Zenici;
5. Kantonalno tužilaštvo Bosanskopodrinjskog kantona, sa sjedištem u Goraždu;
6. Kantonalno tužilaštvo Srednjobosanskog kantona, sa sjedištem u Novom Travniku;
7. Kantonalno tužilaštvo Hercegovačko-neretvanskog kantona, sa sjedištem u Mostaru;
8. Kantonalno tužilaštvo Zapadnohercegovačkog kantona, sa sjedištem u Širokom Brijegu;
9. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo, sa sjedištem u Sarajevu i
10. Kantonalno tužilaštvo Kantona 10, sa sjedištem u Livnu.

Tužilaštva krivično gone osobe za koje postoji osnovana sumnja da su počinioci krivičnih djela. Ovaj zadatak, tužilaštva ne bi mogla izvršavati da blisko ne sarađuju sa policijom. Kada policija sumnja da je neko počinio krivično djelo, o tome obavještava tužilaštvo, koje otvara istragu. Naravno, i svaki građanin ima pravo i obavezu prijaviti izvršenje krivičnog djela ukoliko ima saznanja o njemu, jer i neprijavlivanje krivičnog djela također predstavlja krivično djelo. Na osnovu prijave policije, tužilaštvo vodi istragu, koja može rezultirati:

1. obustavom, u situacijama kada tužioci smatraju da se ne može prikupiti dovoljno dokaza o tome da je počinjeno krivično djelo ili da se ne može utvrditi ko je počinitelj krivičnog djela;
2. podizanjem optužnice, akta u kojem je navedeno ko je počinitelj krivičnog djela, o kakvom

⁵¹**Grafologija** je vještina ili "znanost" gdje se, na temelju analize rukopisa otkrivaju osobine ličnosti. Često je samo stručna analiza danog rukopisa u kriminalistici i sudskom vještačenju koja se vrši jedino radi utvrđivanja je li to izvornik ili krivotvorina, tj. radi utvrđivanja identiteta osobe kojoj se pripisuje rukopis. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Grafologija>, datum pristupa: 09.10.2021.

se djelu radi i najvažnije od svega, na osnovu kojeg zakona se vrši krivično gonjenje i koji dokazi o počinjenom djelu postoje. Optužnicu tužilac dostavlja sudu na potvrđivanje.

Advokati zastupaju interese stranaka pred sudovima. U svim postupcima, sa izuzetkom krivičnog, građani se mogu zastupati sami. U krivičnom postupku to nije slučaj, jer načelo pravednosti zahtijeva da se zaštite interesi optuženog protiv kojeg slučaj vodi tužilac – državni organ specijalizovan za krivično gonjenje. Pretpostavlja se da je optuženi u podređenom položaju pred sudom, osim ako njegove interese ne štiti advokat – profesionalac za kojeg se pretpostavlja da jednako dobro poznaje pravo kao i tužilac.

Za razliku od fizičkih osoba ili privatnih kompanija, koje angažuju advokate da ih zastupaju pred sudom, organi vlasti to rijetko čine. To je zbog toga što organi vlasti imaju specijalizirana tijela koja se zovu pravobranilaštva, koja se bave ovim poslom.

U određenim situacijama stranke ne moraju svoje interese štiti sudskim postupkom, već se mogu odlučiti na proces mirenja ili medijacije⁵². Ovaj postupak vode za to obučene i certificirane osobe koje zovemo medijatorima.

U određenim situacijama interese građana u postupku mogu štiti i nevladine organizacije. Neke od njih pružaju besplatnu pravnu pomoć građanima slabijeg imovnog stanja i zastupaju njihove interese u svim postupcima, osim krivičnog, gdje je, kako smo to već naveo, odbrana putem advokata obavezna.

4. Zaključak o Federaciji Bosne i Hercegovine

Ustav Federacije BiH je utvrdio isključive nadležnosti i Federacije BiH i kantona, kao i njihovu zajedničku nadležnost. Isključiva nadležnost Federacije BiH kao entiteta se znatno promijenila od 1994. godine i od prvog teksta Ustava Federacije BiH. Tada je u članu III.1. pisalo da u isključivu nadležnost Federacije BiH spada vođenje vanjskih poslova, organiziranje i vođenje odbrane Federacije BiH, utvrđivanje ekonomske politike, uspostavljanje carina i međunarodne trgovine, uređivanje finansija uključujući uspostavljanje i kontrolu monete Federacije BiH, utvrđivanje monetarne politike, suzbijanje međunarodnog

⁵²Medijacija je, u smislu „Zakon o postupku medijacije“, postupak u kojem treća neutralna osoba (medijator) pomaže strankama u nastojanju da postignu obostrano prihvatljivo rješenje spora. Dakle, ovo je miroljubiv način rješavanja problema, pri čemu zavađene strane uglavnom direktno komuniciraju. Uloga medijatora je da omogući dijalog između tih strana, pomažući im da ostanu fokusirani na suštinu problema i dođu do mogućih rješenja spora.<http://legalist.ba/2011/04/19/sta-je-medijacija-i-ko-su-medijatori/>, datum pristupa: 09.10.2021.

kriminala, posebno terorizma, dodjela elektronskih frekvencija za radio i televiziju.⁵³ Međutim, danas ništa od navedenoga nije u nadležnosti Federacije BiH nego u isključivoj nadležnosti države Bosne i Hercegovine poput uspostavljanja monetarne i carinske politike, vanjske trgovine, vanjskih poslova, odbrane. U isključivoj nadležnosti Federacije BiH nije puno toga ostalo.

Ustav Bosne i Hercegovine je nadređen ustavima entiteta, zakonima Bosne i Hercegovine i entiteta kao i svim drugim pravnim propisima.

Zakoni Bosne i Hercegovine provode se na cijeloj teritoriji zemlje i nadređeni su zakonima i drugim pravnim propisima entiteta. Ustav Bosne i Hercegovine insistira na razvijanju saradnje između entiteta i institucija Bosne i Hercegovine i u pitanjima iz njihove odvojene nadležnosti. (Trnka,2000: 356).

Bosna i Hercegovina na svome putu ka evroatlantskim integracijama mora otkočiti svoje mehanizme koji blokiraju rad državnih tijela vlasti. Naime, entitetima je dato veliko značenje u parlamentarnome odlučivanju, što je slučaj koji se rijetko susreće u mnogim federalnim državama. Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH, kako navode pojedini teoretičari, treba vratiti građanima, a Dom naroda vratiti narodima. (Ibrahimagić, 2003).

Federacija Bosne i Hercegovine na svome putu ka budućnosti treba riješiti mnogobrojne probleme koji su prisutni od samog konstituiranja ovog bosanskohercegovačkog entiteta. Federacija BiH kao izrazito skupadruštveno-politička tvorevina unutar Bosne i Hercegovine, koja djeluje i ostvaruje svoje funkcioniranje na vrlo malom području, često predstavlja specifičan odraz zamršenih društvenih, a nerijetko i nacionalnih odnosa između naroda koji ovdje žive. Federacija BiH treba ostvarivati mnogo kvalitetniju i značajniju saradnju prevashodno sa Republikom Srpskom i Distriktom Brčko. Sa navedenim jedinicima Federacija BiH zajednički treba učestvovati u povećanju efikasnosti i autoriteta državnih institucija jer jedino sa jakom državom, Federacija BiH će dobiti svoj puni smisao funkcioniranja kao kvalitetna federalna jedinica. (Omerović, 2009:389).

Zaista u prethodnim zaključnim razmatranjima lijepo rečeno, no međutim potpuno nerealno prije svega iz razloga jer živimo u državi Bosni i Hercegovini za koju i o kojoj brine samo jedan od njena dva entiteta. Dok ovaj drugi „manji“ bi najviše volio da država Bosna i Hercegovina prestane sa postojanjem ili u najmanju ruku da ista ostane u granicama sadašnjeg

⁵³Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, (US broj: 1/94, od 30. marta 1994. godine)

entiteta Federacije Bosne i Hercegovine. Dok bi se onaj njen drugi „manji“ dio vrlo rado pripojio susjednoj državi Srbiji koja isto tako već stoljećima ima apetite nad teritorijom Bosne i Hercegovine a sve sa ciljem vlastitog proširenja i tvorenja „velike srbije“.

Međutim ni u entitetu Federacija BiH stvari nisu baš sjajne kako na društvenom tako ni na političkom polju jer smo svjedoci svakodnevne retrogradne politike vođene od strane najmanjeg konstitutivnog naroda u Bosni i Hercegovini, sa ciljem ostvarivanja trećeg entiteta.

Kako će se stvari odvijati u budućnosti, sa sigurnošću niko danas ne može predvidjeti, ali nam ostaje ubjeđenje da se granice države Bosne i Hercegovine ne mogu prekrajati jer je ista međunarodno priznata od skoro svih zemalja svijeta.

(Značka Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, preuzeta sa službene web stranice).

1. Uvodno izlaganje

"Naša zaštita nije u našem oružju, niti u nauci, niti u sakrivanju.

Naša zaštita je u pravu i zakonima" Albert Einstein

Ovim riječima čuvenog naučnika sam morao započeti ovaj dio rada jer u procesu demokratizacije i održivog razvoja ključnu ulogu u zaštiti i ljudskih prava i sloboda ima pravosuđe. Samo nezavisno i nepristrasno pravosuđe je garant vladavine prava i efikasne borbe protiv svih vidova kriminala u postupcima gonjenja, procesuiranja i kažnjavanja počinitelja kivičnih djela. U izvršavanju ove odgovorne dužnosti sudije i tužioc moraju

posjedovati visok nivo profesionalnosti i svoju funkciju obavljati u skladu sa međunarodnim standardima, domaćim zakonima, a uz poštivanje principa etičnosti i morala. E upravo da bi sudije i tužioci izvršavali svoje profesionalne obaveze neovisno i u skladu sa međunarodnim standardima, država im mora osigurati, između ostalog, da svoje profesionalne funkcije koje nerjetko znaju biti prezahtjevne, izvršavaju bez uznemiravanja, smetnji, zastrašivanja, neadekvatnog mješanja ili neopravdanog izlaganja civilnim, krivičnim ili drugim odgovornostima, te da oni i članovi njihovih porodica budu fizički zaštićeni kada je njihova lična sigurnost ugrožena zbog obavljanja povjerene im funkcije. Ako sudije i tužioci nisu fizički zaštićeni, a kada je njihov život ili život članova njihove porodice zbog prirode posla kojim se bave u opasnosti, tada i njihova profesionalnost i učinkovitost postaje upitna.

Sigurnost pravosuđa treba posmatrati u širem kontekstu, jer se tu, pored sigurnosti nosilaca pravosudnih funkcija, njihovih porodica i imovine, misli i na sigurnost drugih zaposlenika u pravosudnim institucijama u toku radnog vremena, sigurnost svjedoka, kao i na sigurnost zgrada pravosudnih institucija u Bosni i Hercegovini, koje se bave procesuiranjem najtežih oblika kriminala, tako da sve navedeno predstavlja važan segment zaštite i uspješnog funkcionisanja pravosuđa u cjelini.

Pitanje sigurnosti i pravne zaštite pravosuđa, pod čim se podrazumjeva sigurnost i pravna zaštita sudija, tužilaca, svejdoka ali isvih drugih učesnika u postupcima u Federaciji Bosne i Hercegovine, isključivo je prepuštena Sudskoj policiji Federacije Bosne i Hercegovine. Po Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine odgovornost za upravljanje Sudskom policijom Federacije Bosne i Hercegovine je data predsjedniku Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, ali je isti u skladu sa zakonskim ovlaštenjima operativno upravljanje Sudskom policijom Federacije Bosne i Hercegovine prepustio direktoru Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine.

Prvi zakon o Sudskoj policiji Federacije Bosne i Hercegovine je donesen 1996. godine i to na svega par listova, što nam odmah u startu signalizira da je manjkav, neadekvatan i nepotpun. Ono što je još bitnije istaći je i to da njegovom donošenju nije prethodilo iskustvo u funkcionisanju takvog sistema obzirom na to da pravna tradicija Bosne i Hercegovine nije poznavala instituciju Sudske policije kao posebnog oblika policijske agencije. Zakon je donijet bez prethodnog iskustva, bez konsultovanja sa ekspertima iz ove oblasti kojih ako nismo imali u našoj državi, mogli smo potražiti u državama Evrope ili SAD-a, zakon kao takav je donijet vrlo uopćeno. Drugi sistemski zakoni ili propisi kao npr. propisi koji uređuju

trezorsko poslovanje u Federaciji Bosne i Hercegovine, u direktnoj su suprotnosti sa tim zakonom.

Zakon iz 1996. godine je uveliko suzio mogućnosti kvalitetne unutrašnje organizacije Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine, osnivanje odgovarajućih radnih jedinica pa i službi, tako da slobodno možemo reći da uspješan rad Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine, koji je po općem mišljenju nesporan, možemo zahvaliti smoprijegoru i odgovornosti svih službenika Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine. Međutim nakon protoka određenog vremena, sticanja vrijednih iskustva kako u teoriji tako i u praksi, zatim nesebičnim trudom, zalaganjem i mnogim odricanjem rukovodnih struktura Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine došlo je do konačnog, željno i dugo očekivanog usvajanja novog zakona o Sudskoj policiji Federacije Bosne i Hercegovine i to u pandemijskoj 2020. godini.

Kroz ovu tematsku cjelinu rada potrudit ću se da prikažem organizaciju Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine ukratko od njenih početaka, odnosno osnivanja pa malo opširnije do današnjih dana kada je ona izrasla u jednu respektabilnu nezavisnu policijsku agenciju, za koju sa sigurnošću mogu reći da može biti uzor mnogim drugim policijskim agencijama kako u regionu tako i šire.

2. Osnivanje.

Na osnovu člana IX, (1) i (3) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine Ustavotvorna skupština Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici Ustavotvorne skupštine održanoj 30. marta 1994. godine, donosi:

ODLUKU O PROGLAŠENJU USTAVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Ovom Odlukom proglašava se Ustav Federacije Bosne i Hercegovine kojeg je usvojila Ustavotvorna skupština Federacije Bosne i Hercegovine na sjednici Ustavotvorne skupštine održanoj 30. marta 1994. godine i Ustav Federacije Bosne i Hercegovine stupa na snagu u ponoć 30. marta 1994. godine.

U odjeljku C. sudska vlast Federacije i 2. Opće odredbe o sudovima Federacije, tačnije u njenom članu 8. se jasno govori o sudskoj policiji i prema ovo članu ista je i osnovana.

Član 8.

(1) Osnovat će se sudska policija radi pomoći sudovima u Federaciji u: osiguranju informacija, osiguranju prisustva svjedoka, privođenju optuženih osoba, održavanju reda u sudnici i sigurnosti suda te izvršavanju sudskih naloga.

(2) Ukupna nacionalna struktura sudske policije održavat će nacionalnu strukturu stanovništva Federacije, a za svaku od lokalnih jedinica održavat će nacionalnu strukturu stanovništva u tom kantonu ili općini.

(3) Predsjednik Vrhovnog suda odgovoran je za upravljanje sudskom policijom.

(4) Predsjednik Vrhovnog suda donosi pravila pod kojima sudska policija može pomagati ombudsmene, na njihov zahtjev u vršenju njihovih dužnosti.⁵⁴

Slijedom navedenog već 1996. godine vlada Federacije Bosne i Hercegovine donosi zakon o sudskoj policiji koji u svom članu 1. odmah govori o osnivanju Sudske policije, o utvrđivanju njenih ovlaštenja, ustrojstvu i sredstvima za rad, o pravima i obavezama, o radnim odnosima i drugim pitanjima od značaja za ustrojstvo i rad Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine.

01. februara. 1999. godine zvanično sa radom počinje Sudska policija Federacije Bosne i Hercegovine u svom prvom personalnom kapacitetu od nekih cca. 120 ovlaštenih službenih lica koji su bili raspoređeni u tada 4 oformljena odjeljenja Sudske policije i to:

- Pri Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine - Odjeljenje Sudske policije sudova Federacije Bosne i Hercegovine;
- Pri Kantonalnom sudu u Sarajevu - Odjeljenje Sudske policije sudova kantona Sarajevo;
- Pri Kantonalnom sudu u Tuzli - Odjeljenje Sudske policije sudova Tuzlanskog kantona
- Pri Kantonalnom sudu u Širokom Brijegu - Odjeljenje Sudske policije sudova Zapadnohercegovačkog kantona.

Već u 2. Članu navedenog zakona se kazuje o poslovima Sudske policije iz njenih nadležnosti koje se utvrđuju ovim zakonom, zakonima o pravilima postupka i pravilima koja donosi predsjednik Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine. Član 3. nam govori o ukupnoj nacionalnoj strukturi sudske policije u sudovima Federacije na način da će odražavati

⁵⁴ Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, (US broj 1/9430. marta 1994.godine).

nacionalnu strukturu stanovništva Federacije, a Sudska policija u kantonu ili na području općinskog suda - nacionalnu strukturu stanovništva u kantonu, odnosno na području općinskog suda.

Tek kasnije oko 2002. godine Sudska policija Federacije Bosne i Hercegovine formira još 7 preostalih Odjeljenja Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine po kantonima u Federaciji sa personalnim kapacitetom od nekih cca. 370 ovlaštenih službenih lica gdje do tada nisu bila uspostavljena odjeljenja:

- Pri Kantonalnom sudu u Bihaću - Odjeljenje Sudske policije sudova Unsko-sanskog kantona
- Pri Kantonalnom sudu u Zenici - Odjeljenje Sudske policije sudova Zeničko-dobojskog kantona;
- Pri Kantonalnom sudu u Novom Travniku - Odjeljenje Sudske policije sudova Srdenjobosanskog kantona;
- Pri Kantonalnom sudu u Mostaru - Odjeljenje Sudske policije sudova Hercegovačko-neretvanskog kantona;
- Pri Kantonalnom sudu u Odžaku - Odjeljenje Sudske policije sudova Posavskog kantona;
- Pri Kantonalnom sudu u Livnu - Odjeljenje Sudske policije sudova kantona 10 - Livno;
- Pri Kantonalnom sudu u Goraždu - Odjeljenje Sudske policije sudova Bosansko-podrinjskog kantona;

3. Organizacija.

1996. godine Sudska policija Federacije Bosne i Hercegovine po sistematizaciji radnih mjesta broji oko 120 ovlaštenih službenih lica, dok danas po sistematizaciji odobreni broj od strane vlade Federacije Bosne i Hercegovine u pravilniku o unutrašnjoj organizaciji Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine taj broj iznosi **600** (šeststotina) izvršilaca, od čega **552** (petstotinapedesetdva) službenika Sudske policije, **9** (devet) državnih službenika od čega **1** (jedan) rukovodeći državni službenik i **39** (tridesetdevet) namještenika.⁵⁵

⁵⁵Član 23. stav 1., Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Broj: Su-sp-127-3/20 Sarajevo, 28.01.2021. godine).

Predsjedniku Vrhovnog suda po Članu 4. data je odgovornost za upravljanje Sudskom policijom, stim da Predsjednik Vrhovnog suda može poslove upravljanja Sudskom policijom povjeriti zapovjedniku odjeljenja Sudske policije.

Po ovom zakonu, predsjednik vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine je operativno upravljanje Sudskom policijom prepuštao glavnom zapovjedniku Sudske policije i zapovjednicima Odjeljenja Sudske policije u kantonima, dok se po zakonu iz 2020. godine naziv glavni zapovjednik mijenja u naziv direktor Sudske policije a zapovjednici Odjeljenja u naziv načelnik Centra Sudske policije.

Na dalje, članovi 5. i 6. ovog zakona govore o federalnim propisima koji se odnose na prava i obveze funkcionera u rukovođenju federalnim organom uprave, te da se ista primjenjuju na prava i obveze predsjednika Vrhovnog suda u pogledu upravljanja sudskom policijom, a da će administrativno - stručne i tehničke poslove za odjeljenje Sudske policije sudova Federacije vršiti Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, dok će za odjeljenje sudske policije sudova u kantonu vršiti najviši sud u kantonu.

Kada su u pitanju administrativno tehnički poslovi sve do 2004. godine tehnički sekretar tadašnjeg zapovjednika Odjeljenja Sudske policije u kantonu je bio uposlenik tog kantonalnog suda, što znači da to nije bio službenik Sudske policije. Od 2004. godine navedene poslove su preuzeli ovlaštena službena lica Sudske policije, za šta će se kasnije ispostaviti da i u ovom sistemu ima manjkavosti jer ove poslove bi trebao da obavlja namještenik koji je zaposlen u Sudskoj policiji a ne ovlašteno službeno lice Sudske policije. Računovodstvene i pravne poslove za Sudsku policiju i danas obavljaju dijelom službenici Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine a dijelom ovlaštena službena lica Sudske policije.

Međutim sada važeći Zakon iz 2020. godine je omogućio angažovanje državnih službenika i namještenika koji će biti uposleni u Sudskoj policiji Federacije Bosne i Hercegovine nakon okončanja konkursnih procedura koje su u toku. Trenutne poslove koje bi po prirodi stvari trebali obavljati državni službenici i namještenici sada obavljaju službenici Sudske policije kao ovlaštene službene osobe.

Zakonom o sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 77/20) i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, broj Su-sp-127-3/21 od 28.01.2021. godine, utvrđena je unutrašnja organizacija Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, i to kako slijedi:

I. Kabinet direktora sa sjedištem u Sarajevu

II. Sektor za operativne poslove i koordinaciju sa sjedištem u Sarajevu, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za operativno dežurstvo i koordinaciju
- Odsjek za operativne poslove

III. Sektor za profesionalne standarde i unutrašnju kontrolu sa sjedištem u Sarajevu, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za profesionalne standarde
- Odsjek za unutrašnju kontrolu

IV. Sektor za pravne, računovodstvene i opće poslove sa sjedištem u Sarajevu, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za pravne poslove i radne odnose
- Odsjek za finansijske i računovodstvene poslove
- Odsjek za opće poslove

V. Jedinica za sigurnost i zaštitu sa sjedištem u Sarajevu, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za sigurnosne procjene i podršku
- Odsjek za zaštitu svjedoka i nositelja pravosudnih funkcija

VI. Jedinica za specijalističku podršku sa sjedištem u Sarajevu, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Tim za specijalne operacije
- Tim za specijalnu podršku
- Odsjek za operativno dežurstvo i zaštitu baze

VII. Centar sudske policije u Kantonu Sarajevo sa sjedištem u Sarajevu, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za operativne poslove i zaštitu sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Sarajevu
- Odsjek za operativno dežurstvo sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Sarajevu
- Stanica sudske policije Sarajevo I, sa sjedištem u Općinskom sudu u Sarajevu

- Stanica sudske policije Sarajevo II, sa sjedištem u Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo

VIII. Centar sudske policije u Zeničko-dobojskom kantonu sa sjedištem u Zenici, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za operativne poslove i zaštitu sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Zenici
- Odsjek za operativno dežurstvo sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Zenici
- Stanica sudske policije Zenica I sa sjedištem u Općinskom sudu u Zenici
- Stanica sudske policije Zenica II sa sjedištem u Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog kantona
- Stanica sudske policije Visoko sa sjedištem u Općinskom sudu u Visokom
- Stanica sudske policije Zavidovići sa sjedištem u Općinskom sudu u Zavidovićima
- Stanica sudske policije Tešanj sa sjedištem u Općinskom sudu u Tešnju
- Stanica sudske policije Žepče sa sjedištem u Općinskom sudu u Žepču
- Stanica sudske policije Kakanj sa sjedištem u Općinskom sudu u Kakanju

IX. Centar sudske policije u Tuzlanskom kantonu sa sjedištem u Tuzli, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za operativne poslove i zaštitu sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Tuzli
- Odsjek za operativno dežurstvo sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Tuzli
- Stanica sudske policije Tuzla sa sjedištem u Općinskom sudu u Tuzli
- Stanica sudske policije Živinice sa sjedištem u Općinskom sudu u Živinicama
- Stanica sudske policije Gradačac sa sjedištem u Općinskom sudu u Gradačcu
- Stanica sudske policije Kalesija sa sjedištem u Općinskom sudu u Kalesiji
- Stanica sudske policije Gračanica sa sjedištem u Općinskom sudu u Gračanici
- Stanica sudske policije Lukavac sa sjedištem u Općinskom sudu u Lukavcu
- Stanica sudske policije Banovići sa sjedištem u Općinskom sudu u Banovićima
- Stanica sudske policije u Srebreniku sa sjedištem u Općinskom sudu u Srebreniku

X. Centar sudske policije u Unsko-sanskom kantonu sa sjedištem u Bihaću, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za operativne poslove i zaštitu sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Bihaću
- Odsjek za operativno dežurstvo sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Bihaću
- Stanica sudske policije Bihać sa sjedištem u Općinskom sudu u Bihaću
- Stanica sudske policije Velika Kladuša sa sjedištem u Općinskom sudu u Velikoj Kladuši

- Stanica sudske policije Cazin sa sjedištem u Općinskom sudu u Czinu
- Stanica sudske policije Bosanska Krupa sa sjedištem u Općinskom sudu u Bosanskoj Krupi
- Stanica sudske policije Sanski Most sa sjedištem u Općinskom sudu u Sanskom Mostu

XI. Centar sudske policije u Srednjobosanskom kantonu sa sjedištem u Novom Travniku, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za operativne poslove i zaštitu sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Novom Travniku
- Odsjek za operativno dežurstvo sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Novom Travniku
- Stanica sudske policije Travnik sa sjedištem u Općinskom sudu u Travniku
- Stanica sudske policije Bugojno sa sjedištem u Općinskom sudu u Bugojnu
- Stanica sudske policije Kiseljak sa sjedištem u Općinskom sudu u Kiseljaku
- Stanica sudske policije Jajce sa sjedištem u Općinskom sudu u Jajcu

XII. Centar sudske policije u Hercegovačko-neretvanskom kantonu sa sjedištem u Mostaru, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za operativne poslove i zaštitu sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Mostaru
- Odsjek za operativno dežurstvo sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Mostaru
- Stanica sudske policije Mostar sa sjedištem u Općinskom sudu u Mostaru
- Stanica sudske policije Konjic sa sjedištem u Općinskom sudu u Konjicu
- Stanica sudske policije Čapljina sa sjedištem u Općinskom sudu u Čapljini
- Stanica sudske policije Čitluk sa sjedištem u Općinskom sudu u Čitluku

XIII. Centar sudske policije u Zapadnohercegovačkom kantonu sa sjedištem u Širokom Brijegu, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za operativne poslove i zaštitu sa sjedištem u Općinskom sudu u Širokom Brijegu
- Stanica sudske policije Ljubuški sa sjedištem u Općinskom sudu u Ljubuškom

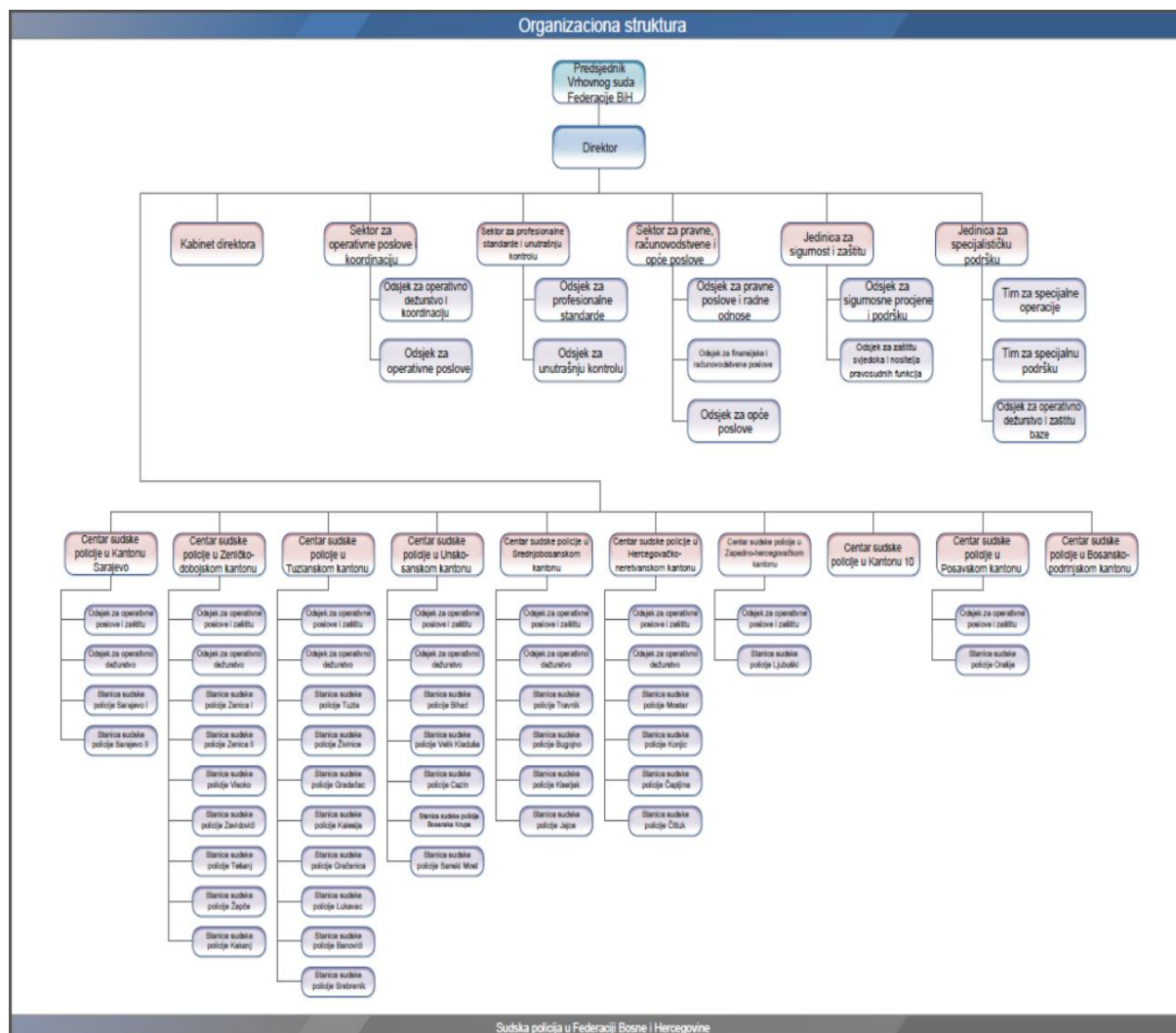
XIV. Centar sudske policije u Kantonu 10 sa sjedištem u Livnu

XV. Centar sudske policije u Posavskom kantonu sa sjedištem u Odžaku, u kojem su uspostavljene sljedeće unutrašnje organizacione jedinice:

- Odsjek za operativne poslove i zaštitu sa sjedištem u Kantonalnom sudu u Odžaku
- Stanica sudske policije Orašje sa sjedištem u Općinskom sudu u Orašju

XVI. Centar sudske policije u Bosansko-podrinjskom kantonu sa sjedištem u Goraždu.

Kako Sudska policija u Federaciji Bosne i Hercegovine danas izgleda sa svim svojim sektorima, jedinicama, odsjecima, centrima i stanicama najbolje će nam ilustrirati sljedeća shema organizacione strukture koja je preuzeta sa službene web stranice Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine:

(Shema 8, organizaciona struktura Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine).

4. Djelovanje.

Zakon o Sudskoj policiji iz 1996. godine u svom II odjeljku govori o ovlaštenjima sudske policije, pa se odmah u Članu 7. navedenog zakona kaže:

Sudska policija pomaže Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, Sudu za ljudska prava Federacije Bosne i Hercegovine i sudovima u kantonu - županiji u osiguranju informacija, u izvršavanju sudskih naredbi za prinudno dovođenje svjedoka, izvršavanju sudskih naredbi za dovođenje optuženih osoba, privođenju osuđenih osoba u organ za izvršenje sankcija po naredbi suda, održavanje reda u

sudnici, sigurnosti sudaca i drugih djelatnika suda, sigurnosti sudske zgrade, te u izvršavanju drugih sudskih naloga. Sudska policija, sukladno pravilima koja donosi predsjednik Vrhovnog suda, pomaže i ombudsmane, na njihov zahtjev, kada rade na ispitivanju djelatnosti bilo koje institucije Federacije, kantona - županije ili općine, kao i bilo koje institucije ili osobe koje su negirale ljudsko dostojanstvo, prava i slobode, uključujući provođenje etničkog progona ili održavanje njegovih posljedica, ako se pri tom ispitivanju pojavi otpor te institucije ili osobe, a pomaže i u osiguranju istraživanja službenih dokumenata, uključujući i tajne, sudskih i upravnih spisa, posebno u pribavljanju potrebnih informacija, dokumenata i spisa, ako se pri tom istraživanju, odnosno suradnji pojavi otpor od odgovornog službenika.⁵⁶

Na dalje u Članu 8. 9. i 10. istog zakona se govori o tome da u toku sudskog postupka, po nalogu suda, sudska policija osigurava prisustvo pozvanih svjedoka, privodi okrivljenoga istražnom sucu i optuženoga na glavni pretres, te sprovodi osuđenu osobu u organ za izvršenje sankcija u kojem treba izvršiti izrečenu sankciju. Dalje se navodi održavanje red u sudnici, provođenje sigurnosti sudija i drugih djelatnika suda, kao i sigurnost sudske zgrade na način predviđen pravilima predsjednika Vrhovnog suda. I na kraju Sudska policija izvršava naloge suda o pretresanju stana i osoba i o privremenom oduzimanju predmeta, naloge u svezi s osiguranjem provođenja izvršenja sudskih odluka, te druge sudske naloge za poduzimanje radnji kojima se osigurava uspješnost vođenja odgovarajućeg sudskog postupka.

Iz naprijed navedenog, jasno nam se potvrđuju prethodno izneseni stavovi u dosadašnjem dijelu rada u kojima sam govorio o tome da je pomenuti zakon nepotpun, neadekvatan i najblaže rečeno manjkav, pa upravo zbog toga što su sva ovlaštenja Sudske policije navedena u 4 člana ovog zakona. Zbog toga je djelovanje Sudske policije kao nezavisne policijske agencije bilo u mnogo čemu ograničeno. Međutim, konačnim usvajanjem zakona o Sudskoj policiji iz 2020. godine navedena ovlaštenja su proširena a samim tim i način djelovanja navedene policijske agencije. Naprijed navedeno nam najbolje pokazuje član 35. navedenog zakona;

Član 35. (Ovlaštenja službenika Sudske policije)

(1) Pored dužnosti i ovlaštenja propisanih ZKP-om i drugim procesnim zakonima, radi izvršenja poslova iz člana 17. ovog zakona, službenik Sudske policije ima sljedeća ovlaštenja:
a) provjera i utvrđivanje identiteta osoba;

⁵⁶ Član 7. Zakon o Sudskoj policiji (službene novine Federacije Bosne i Hercegovine 19/96).

- b) obavljanje razgovora;
- c) izdavanje upozorenja i naredbi;
- d) privođenje;
- e) privremeno ograničenje slobode kretanja;
- f) potraga za osobama i stvarima;
- g) privremeno oduzimanje predmeta;
- h) privremeno korištenje tuđih vozila i komunikacijskih sredstava;
- i) ulazak u tuđi stan i druge prostorije;
- j) pretres osoba, stana i drugih prostorija, stvari i prijevoznih sredstava;
- k) pregled osoba, stana i drugih prostorija, stvari i prijevoznih sredstava;
- l) upotreba sredstava prinude;
- m) audio i video snimanje na javnim mjestima;
- n) obrada osobnih podataka i vođenje evidencija;
- o) postupanje sa tajnim podacima i vođenje evidencija.

(2) Ovlaštenja iz stava (1) ovog člana službenik Sudske policije vrši u skladu sa odredbama od čl. 39. do 67. ovog zakona.⁵⁷

Iz navedenog člana je vidljivo koja su to danas ovlaštenja službenika Sudske policije, a odredbe od člana 39. do 67. istog zakona, jasno preciziraju na koji način, kada i u kojim uslovima se primjenjuju opisana ovlaštenja.

Sada kad imamo uvid u ovlaštenja službenika Sudske policije neizostavno je za navesti i nadležnosti službenika Sudske policije koja su se isto tako proširila i povećala donošenjem novog zakona o Sudskoj policiji iz 2020. godine. Najbolji pokazatelj naprijed navedenog nam ilustrira sljedeći Član:

Član 17.(Nadležnosti Sudske policije)

(1) Sudska policija je nadležna za obavljanje sljedećih poslova:

- a) prikupljanje informacija;
- b) dovođenje osumnjičenih, optuženih osoba, svjedoka i vještaka;
- c) lišenje slobode osuđenih osoba i osoba kojima je određena mjera pritvora;
- d) sprovođenje osoba lišenih slobode;
- e) zadržavanje osoba lišenih slobode;
- f) provođenje sudskih odluka;

⁵⁷Član 35., stav 1. zakona o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20)

- g) fizička i tehnička zaštita objekata i imovine pravosudnih institucija i Sudske policije;
- h) održavanje reda u sudnicama i drugim prostorijama ili prostorima kojim se osigurava uspješnost vođenja odgovarajućeg postupka;
- i) fizička i tehnička zaštita nosilaca pravosudnih funkcija, njihove imovine i članova uže porodice;
- j) zaštita svjedoka;
- k) izvršavanje drugih naloga pravosudnih institucija kojim se osigurava uspješno vođenje odgovarajućeg postupka.

(2) Sudska policija poslove iz stava (1) ovog člana obavlja na teritoriji Federacije.

(3) Izuzetno od stava (2) ovog člana Sudska policija poslove iz stava (1) ovog člana može obavljati i na teritoriji Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u slučajevima kada je za okončanje započete aktivnosti neophodno postupanje izvan teritorije Federacije.

(4) Sudska policija poslove iz stava (1) ovog člana može obavljati i izvan teritorije Federacije u slučajevima kada Sudska policija postupa po naredbama ili zamolnicama izdatim shodno odredbama zakona o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima i drugim pozitivnim propisima koji uređuju navedenu oblast.⁵⁸

Iz navedenih nadležnosti Sudske policije je vidljivo da je dijapazon djelovanja Sudske policije u okvirima svoje nadležnosti u mnogome proširen a najbolji cjelokupan uvid i opis svih nadležnosti će nam dati u navedeni zakon iz 2020. godine i to od člana 18. do člana 34. Napominjem da je način postupanja, taktika, metodika kao i druga pitanja koja su od značaja za izvršenje poslova iz nadležnosti Sudske policije uređena propisima o načinu vršenja poslova i primjene ovlaštenja Sudske policije koja je donio predsjednik Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine na prijedlog direktora.^{59;60}

Kada su u pitanju radni odnosi u Sudskoj policiji i tu su evidentne promjene u novom zakonu iz 2020. godine, naravno na bolje. Naime Član 68. koji govori o zaposlenima u Sudskoj policiji u svom stavu (1) kaže da poslove u Sudskoj policiji obavljaju službenici Sudske policije, državni službenici i namještenici, što u prethodnom zakonu nije bio slučaj. Još jedna jako bitna stvar kada su u pitanju radni donosi službenika Sudske policije se opisuje u Članu

⁵⁸Član 17., stav 1., 2., 3. i 4. zakona o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20)

⁵⁹ Pravilnik o načinu vršenja poslova i primjeni ovlaštenja Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Broj: Su-sp-34/21 Sarajevo, 08.03.2021. godine).

⁶⁰ Pravilnik o upotrebi sredstava prinude Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Broj: Su-sp-45/21, Sarajevo, 26.04.2021. godine).

69. koji govori o statusu službenika Sudske policije. Naime, službenik Sudske policije u pravima iz radnog odnosa, zdravstvenog, penzijskog - invalidskog, kao i drugim pravima po osnovu rada, a koja nisu propisana ovim zakonom iz 2020. godine, se izjednačava sa pravima koja ima policijski službenik Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova. Napominjem da je ova oblast kao i druga pitanja koja su od značaja za radne odnose službenika Sudske policije uređena propisima kroz pravilnik o radnim odnosima službenika Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine koji je donio predsjednik Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine na prijedlog direktora.⁶¹

Donošenjem novog Zakona o Sudskoj policiji iz 2020. godine mnoge stvari su jasnije uređene i određene, navedene i precizirane kao dužnosti i prava službenika Sudske policije o kojima se govori od Člana 71. do Člana 82.

Zatim upražnjena radna mjesta i uvjeti za zapošljavanje o kojima se govori od Člana 83. do Člana 94.

Jako bitan segment koji je regulisan ovim zakonom je i postavljenje, raspoređivanje i prekobrojnost o kojima se govori od Člana 95. do Člana 110.

Obuka i stručno usavršavanje je isto jedan od segmenata koji su uređeni ovim zakonom a o istom se govori od Člana 111. do Člana 113.

Kada su u pitanju činovi, ocjena rada i unapređenje i ova oblast je uređena ovim zakonom a o istom se govori od Člana 114. do Člana 126. Moram istaći da pojedine policijske agencije na nivou Bosne i Hercegovine još uvijek nemaju uređenu ovu oblast koja je jako bitna za normalno funkcionisanje iste.

Uvjete rada, plate i naknade su takođe uređene ovim zakonom i iste se pominju od Člana 127. do Člana 139.

Jako bitan segment za funkcionisanje jedne policijske agencije je i disciplinska i materijalna odgovornost o kojoj se govori od Člana 140. do Člana 163.

Kontrola rada kroz novi zakon je uređena u Članu 164. dok je pretanak radnog odnosa uređuje Član 165. Članovima 166. i 167. se govori o imenovanju i nadležnostima Odbora Sudske policije što je još jedan novitet uveden novim zakonom, naravno jako dobar.

⁶¹ Pravilnik o radnim odnosima službenika Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Broj: Su-sp-52/21, Sarajevo, 23.08.2021. godine).

5. Saradnja sa pravosudnim institucijama.

Sudska vlast je garant vladavine prava u svakoj državi, a istu u osnovi predstavljaju sudovi, te obavljanjem svojih redovnih zadataka, nosioci pravosudnih funkcija u širem smislu. Pitam se da li sudovi i tužilaštva, odnosno nosioci pravosudnih funkcija mogu, obavljajući svoje poslove, građanima garantovati vladavinu prava ako su istovremeno zbog posla koji obavljaju ili odluka koje su donijeli ili ih trebaju donijeti, izloženi prijetnjama, napadima ili ugrožavanjima njihovih života ili života njihovih porodica. Siguran, nezavisan i nepristrasan nosilac pravosudne funkcije je osnova za adekvatan rad i nesmetano funkcionisanje pravosuđa u svakoj državi. Pored toga što je sigurnost pravosuđa u dobroj mjeri garant vladavine prava i preduvjet za nezavisno i nepristrasno pravosuđe u svakoj državi, možemo reći da je upravo sigurnost pravosuđa preduvjet za efikasnu borbu protiv svih vidova kriminala, kao i adekvatno procesuiranje i kažnjavanje počinitelja krivičnih djela. Da je sigurnost pravosuđa bitna pokazuje i činjenica da i međunarodno pravo predviđa brojne garancije koje država treba pružiti nosiocima pravosudnih funkcija kako bi mogli pravilno obavljati svoje povjerene im dužnosti. Strukturalni dijalog o pravosuđu između Evropske unije i Bosne i Hercegovine u jednom dijelu dokumenta pod nazivom „Tehničke informacije koje zahtjeva Evropska komisija“ bavi se pitanjima vezanim za sigurnost i zaštitu pravosuđa, kao i nadležnostima institucija Sudske policije.

Sigurnost pravosuđa obuhvata sigurnost zgrada pravosudnih institucija, sigurnost nosilaca pravosudnih funkcija, sigurnost članova uže porodice nosilaca pravosudnih funkcija, sigurnost imovine nosilaca pravosudnih funkcija, sigurnost zaposlenika u pravosudnim institucijama i sigurnost svjedoka.

Kada je u pitanju sigurnost zgrada pravosudnih institucija unutar Federacije Bosne i Hercegovine ovo pitanje je poprilično normativno uređeno. Nadležnost vezana za osiguranje zgrada pravosudnih institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine pripada instituciji Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine što nam naj jasnije pokazuje član 17. stav g., zakona o sudskoj policiji iz 2020. godine.⁶²

⁶²Član 17., stav g. zakona o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20)

Kada je u pitanju sigurnost nosilaca pravosudnih funkcija, sigurnost članova uže porodice, sigurnost imovine kao i sigurnost zaposlenika u pravosudnim institucijama Federacije Bosne i Hercegovine naj jasnije nam pokazuje član 17. stav i). i j)., zakona o sudskoj policiji iz 2020. godine.⁶³

Sudska policija u Federaciji Bosne i Hercegovine nadležna je za sigurnost ukupno 56 pravosudnih institucija čije sjedište se nalazi na različitim lokacijama na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine a što sam detaljno elaborirao u prethodnom dijelu rada, a obuhvata: Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, Federalno tužilaštvo Federacije Bosne i Hercegovine, 10 Kantonalnih sudova Federacije Bosne i Hercegovine, 10 Kantonalnih tužilaštava Federacije Bosne i Hercegovine i 32 općinska suda u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Potrebno je napomenuti da pored navedenih zgrada Sudska policija Federacije Bosne i Hercegovine osigurava i pojedina odjeljenja sudova koja su izmještena izvan sjedišta suda: Odjeljenje suda u Srebreniku, Odjeljenje suda u Kladnju, Odjeljenje suda na Ilidži i dr.

Ono što je bitno istaći je i broj uposlenih u pravosudnim institucijama Federacije Bosne i Hercegovine kada se radi o nosiocima pravosudne funkcije i on iznosi 950 nosilaca od čega, 700 sudija i negdje oko 250 tužilaca, dok ukupan broj uposlenih u pravosudnim institucijama Federacije Bosne i Hercegovine je puno veći i to negdje oko 3000 uposlenih.

Zaposlenici u pravosudnim institucijama Federacije Bosne i Hercegovine su svakako dio pravosuđa bez kojeg pravosudni sistem kao i nosioci pravosudnih funkcija ne bi uopće funkcionisali, iz čega proizilazi da je njihova uloga u pravosudnom sistemu jako bitna. Uticaj, pritisak ili prijetnja na zaposlenika pravosudne institucije nema direktan uticaj na vladavinu prava ali isti može dovesti do toga da dođe do uklanjanja važnih dokaza iz spisa, odavanja povjerljivih podataka ili nekih drugih radnji koje će onemogućiti ili dodatno usložniti krivično gonjenje i procesuiranje, a samim time i indirektno uticati na vladavinu prava.

Sudska policija u Federaciji Bosne i Hercegovine je centralizovana na nivou Federacije Bosne i Hercegovine a njeno operativno djelovanje je omogućeno na teritoriji cijele Federacije Bosne i Hercegovine i to djelovanjem jedne federalne i deset kantonalnih organizacionih jedinica, kao i unutrašnjih organizacionih jedinica ustrojenih zavisno o organizovanju pravosudnih institucija.

Nadležnosti Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine su vezane isključivo za rad pravosudnih institucija Federacije Bosne i Hercegovine što obuhvata stvaranje sigurnosnog

⁶³Član 17., stav i. j. zakona o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20)

ambijenta u radu pravosudnih institucija, realizaciju naredbi pravosudnih institucija kao i pružanje pomoći u provođenju drugih sudskih odluka.⁶⁴ Pod postupanjem u provođenju drugih sudskih odluka između ostalog se odnosi i na postupanje po naredbama odnosno zahtjevima suda koja se provode kroz zakon o izvršnom postupku.⁶⁵

Pored saradnje Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine sa pravosudnim institucijama u Bosni i Hercegovini evidentna je i saradnja sa Federalnom agencijom za upravljanje oduzetom imovinom⁶⁶ a sve na onovu člana 34. pravilnik o načinu vršenja poslova i primjeni ovlaštenja,⁶⁷ sa kojom čak ima izuzetne rezultate rada vrijedne više miliona konvertibilnih maraka⁶⁸ a sve sa ciljem provođenja zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom.⁶⁹

Donošenjem novog zakona o Sudskoj policiji Federacije Bosne i Hercegovine iz 2020. godine precizno je definisana i nadležnost Sudske policije u provođenju mjera zaštite ugroženih sudija i tužilaca,⁷⁰ kao i provođenja mjera zaštite svjedoka.⁷¹

Kada je u pitanju zaštita svjedoka pred pravosudnim institucijama Federacije Bosne i Hercegovine treba napomenuti da postoji propis koji uređuje navedenu oblast i to Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka.⁷² Međutim ova oblast nije u potpunosti i adekvatno normativno uređena kada je u pitanju Federacija Bosne i Hercegovine i zbog toga bi ova činjenica trebala biti zabrinjavajuća. Saradnja između tužilaštva i suda sa svjedocima a posebno sa žrtvama teških krivičnih djela predstavlja osnov za svojevrsan pokazatelj efikasnosti provođenja pravde. U razvijenim državama nemogućnost zaštite svjedoka se smatra najvećim stepenom krize rada i funkcionisanja pravosudnog sistema a samim tim i krizom u sistemu vlasti.

⁶⁴Član 26. i 33., zakona o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20)

⁶⁵Zakon o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, (službene novine Federacije Bosne i Hercegovine br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09, 35/12 i 46/16 i „Službeni glasnik BiH“, br. 16/20)

⁶⁶http://www.fbihvlada.gov.ba/hrvatski/posebna%20tijela_v2/imovina.php, datum pristupa: 17.10.2021.

⁶⁷ Član 34. (Provođenje sudskih odluka), Pravilnik o načinu vršenja poslova i primjeni ovlaštenja Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Broj: Su-sp-34/21 Sarajevo, 08.03.2021. godine).

⁶⁸[https://www.biznisinfo.ba/luksuzni-hotel-u-sarajevu-oduzet-vlasnicima/datum pristupa: 17.10.2021.](https://www.biznisinfo.ba/luksuzni-hotel-u-sarajevu-oduzet-vlasnicima/datum pristupa: 17.10.2021)

⁶⁹Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 71/14)

⁷⁰Član 30., stav od 1. do 10. zakona o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20)

⁷¹Član 32., stav od 1. do 8. zakona o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20)

⁷² Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, (službene novine Federaciji Bosne i Hercegovine, broj 36/03).

Pravilnik o načinu vršenja poslova i primjeni ovlaštenja u svom članu 54. a koji je proistekao iz novog zakona o Sudskoj policiji Federacije Bosne i Hercegovine iz 2020. godine, jasno uređuje i ovu oblast.⁷³

Iz naprijed navedenog se može zaključiti da je Sudska policija Federacije Bosne i Hercegovine servis i produžena ruka u radu pravosudnih institucija Federacije Bosne i Hercegovine.

Kada je u pitanju Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine treba napomenuti da isto nema obavezu i odgovornost u pogledu stanja sigurnosti kako pravosudnih institucija tako ni nosilaca pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini. Pošto mu je u obavezi osiguranje provođenja principa profesionalnosti, nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa, isti je shvatio značaj sigurnosti pravosuđa u Bosni i Hercegovini radi osiguranja nesmetanog rada pravosuđa u Bosni i Hercegovini. Zbog toga je Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine prihvatilo inicijativu Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine upućenu putem predsjednika Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (aktom broj Su-sp-202/10, od 16.07.2010. godine), kojom je inicirano aktivno uključivanje Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine u rješavanju sigurnosnih pitanja koja su od značaja za rad i funkcionisanje pravosuđa. Nakon prihvatanja predmetne inicijative Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je organizovalo sastanak na kojem su prisustvovali predsjednik vijeća, najviši nosioci pravosudnih funkcija, predstavnici sudskih policija u Bosni i Hercegovini i predstavnici Međunarodnog programa pomoći u kriminalističkoj obuci – ICITAP,⁷⁴ koji su se složili sa postojanjem ukazanih problema, kao i potrebom za rješavanjem istih u okviru nadležnih institucija u Bosni i Hercegovini i aktivnog učestvovanja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. Rezultat navedenog sastanka je formiranje Radne grupe za procjenu sigurnosti zgrada pravosudnih institucija kao i drugih sigurnosnih aspekata, u čiji sastav su imenovani predstavnici Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, ICITAP, Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, Sudske policije Bosne i Hercegovine, Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine, Sudske policije Republike Srpske, Sudske policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine. Navedena Radna grupa je shodno zadacima izradila

⁷³Pravilnik o načinu vršenja poslova i primjeni ovlaštenja Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Broj: Su-sp-34/21 Sarajevo, 08.03.2021. godine).

⁷⁴Inetrantional Criminal Investigative Training Assistance Program. ICITAP je u sastavu ministarstva pravosuđa SAD-a.

smjernice standarda i mjera sigurnosti pravosudnih institucija i nosilaca pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini koju je Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine i usvojilo.

Radna grupa je za sistem sigurnosti pravosuđa u Bosni i Hercegovini kroz svoj rad dala jako dobre prijedloge i preporuke koji su rezultat većeg stepena sigurnosti pravosuđa. Svjesni smo da apsolutna sigurnost ne postoji ni u jednom sektoru ili domenu ali kada je u pitanju sigurnost pravosuđa teži se ostvarivanju sigurnosti sa što većim procentom.

Ne mogu a da ne navedem bar jedan primjer školskog propusta u osiguranju zgarde suda, i pored uređaja za detekciju metala u zgradu suda je uneseno vatreno oružje čiji ishod je tragičan slučaj sa teškim posljedicama. Naime radi se o događaju u zgradi općinskog suda u Zagrebu u kojem je prilikom održavanja brakorazvodne parnice, optuženi u sudnici hicima iz pištolja usmrtio svoju suprugu, njenu odvjetnicu i sutkinju a daktilografkinju teško ranio, nakon čega je pobjegao, a sve zbog donesene sudske odluke koja njemu nije odgovarala⁷⁵.

Upravo zbog ovakvih težih ili blažih krivičnih djela kao i posljedica koje mogu proizaći iz istih a koje u konačnici narušavaju efikasan i funkcionalan rad pravosuđa, narušavaju sigurnost nosilaca pravosudnih funkcija kao i sigurnost službenika pravosudnih institucija, službenici Sudske policije svojim redovnim i operativnim radom svakodnevno doprinose sigurnosti nesmetanog rada i funkcionisanja pravosudnog sistema u Bosni i Hercegovini, pa čak i kada im je i vlastiti život ugrožen.

6. Prepreke i ograničenja u radu u uslovima pandemije COVID-19.

Pandemija koronavirusne bolesti u Bosni i Hercegovini dio je svjetske pandemije koronavirusne bolesti 2019 (COVID-19) kojoj je uzrok virus SARS-CoV-2.

Prvi slučaj širenja pandemije koronavirusa u Bosni i Hercegovini zabilježen je 5. marta 2020, kada je osoba iz Banje Luke testirana pozitivno na virus SARS-CoV-2 nakon što se vratila iz posjete Italiji. Prva je Banja Luka postala žarište zaraze s najvećim brojem oboljelih, a ostali oboljeli uglavnom su se vezali za prvog oboljelog pacijenta.

Nakon žarišta koje se razvilo u Konjicu 11. marta, kad je na proslavi 70. godišnjice postojanja fabrike Igman održana zabava na kojoj je prisustvovao građanin Srbije za kojeg se ispostavilo da je zaražen, veliki broj slučajeva se pojavio u Konjicu, Sarajevu, Travniku i Goraždu.

⁷⁵<https://www.telegraf.rs/vesti/jugosfera/3240529-godisnjica-krvave-brakorazvodne-parnice-na-sudu-ubio-suprugu-gordanu-sudiju-i-advokata-pa-pobegao>, datum pristupa: 17.10.2021.

Kako je dalje tekao razvoj događaja u pogledu pandemije COVID-19, a uvidjevši ozbiljnost situacije, V.D. predsjednica Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine Ismeta Mujanović i glavni zapovjednik Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine Dženan Grošo su sačinili zajednički akt Broj: Su-070-0-Su-20-000254 i Broj: Sp-01/1-569/20, od 13.03.2020. godine, pod nazivom prijedlog mjera protiv širenja korona virusa.

U navedenom aktu se navodi da je s ciljem sagledavanja kompletne situacije na području Federacije Bosne i Hercegovine u vezi sa utjecajem globalne pandemije na zdravlje ljudi izazvane korona virusom (COVID-19) za dan 16.03.2020. godine planirano održavanje proširene sjednice Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, te je slijedom navedenog predloženo da se sa ciljem zaštite zdravlja ljudi i preveniranja širenja virusa, hitno razmotre i pitanja mogućih štetnih utjecaja predmetne pandemije izazvane korona virusom u odnosu na rad pravosudnih institucija na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine i osoba u odnosu na koje postupa Sudska policija Federacije Bosne i Hercegovine, te u skladu sa trenutnom situacijom od strane Federalnog kriznog štaba i nadležnih kantonalnih štabova daju preporuke za daljnje postupanje.

U navedenom aktu je navedeno da je za potrebu razmatranja navedenog pitanja u odnosu na rad pravosudnih institucija, a sa ciljem poduzimanja preventivnih mjera i spriječavanja širenja virusa u odnosu na nositelje pravosudnih funkcija, druge zaposlenike u pravosudnim institucijama, službenike sudske policije, osobe lišene slobode koje se zadržavaju ili iz ustanova za izdržavanje mjere pritvora, zatvora ili drugih mjera dovode u prostorije tužilaštava ili sudova, stranke u postupcima koji se vode pred sudovima i druge osobe ukazujemo iz sljedećih razloga:

- u zgradama pravosudnih institucija održavaju se javna suđenja kojima vrlo često (posebno u krivičnim predmetima) prisustvuje veći broj stranaka;
- u okvirima zgrada pravosudnih institucija nadležnih za vođenje zemljišnih knjiga i dr. nalaze se prostorije zemljišno knjižnih ureda i drugih službi čiji rad je vezan za rad sa strankama, što u pojedinim zgradama podrazumjeva da na dnevnoj osnovi u zgradu ulazi i do cca. 2.000 stranaka (npr. zgrada Kantonalnog i Općinskog suda u Sarajevu i sl.);
- da službenici sudske policije na ulazu u zgrade svih pravosudnih institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine vrše kontra diverzionu kontrolu stranaka, kojom prilikom na dnevnoj osnovi dođu u neposredan kontakt sa do 10.000 osoba koje po raznim osnovima ulaze u zgrade pravosudnih institucija;

- da u zgradama 56 pravosudnih institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine radi više od 950 nositelja pravosudnih funkcija i više od 3.000 drugih zaposlenika.

Pored naprijed navednog, posebno bitnim je smatrano za ukazati na činjenicu da službenici Sudske policije u prosjeku na dnevnoj osnovi postupe u odnosu na 80 do 100 osoba prema kojima se izvršavaju naredbe pravosudnih institucija za dovođenje, sprovođenje, lišenje slobode, zadržavanje i sl., među kojima i u odnosu na osobe koje su u posljednjem periodu boravile u kriznim područjima, migrante i dr., a koje aktivnosti zahtjevaju neposredan kontakt, radnje pretresa i sl. Posebno naglašavamo da se putem operativnih aktivnosti Sudske policije Federacije BiH na saslušanja u tužilaštvima ili suđenja u sudovima koja su uglavnom javna i na kojima prisustvuju ne samo stranke u postupku već i građani (što u pojedinim suđenjima bude i cca. 100 ili više osoba) dovode osobe lišene slobode koje se nalaze u pritvorima kazneno popravnih ustanova u Federaciji Bosne i Hercegovine u kojima je već ranije prema preporukama Federalnog kriznog štaba pojačan epidemiološki nadzor i shodno tome zabranjene posjete, korištenje vanzavodskih pogodnosti, dostava hrane i dr., koje mjere nemaju potpunu svrhu iz razloga što u ovom slučaju do eventualnog prenošenja virusa na pritvorenike može doći izvan prostorija pritvora te time prenošenje i na druge osobe u pritvorskim jedinicama kazneno popravnih ustanova.

Kako se na planiranoj proširenoj sjednici Vlade Federacije Bosne i Hercegovine tada očekivalo prisustvo kantonalnih premijera, kao i predstavnika drugih nadležnih federalnih i kantonalnih institucija predloženo je da se kod donošenja eventualnih preporuka ili mjera u odnosu na rad pravosudnih institucija i sudske policije postupa jedinstveno na teritoriju cijele Federacije Bosne i Hercegovine, istovremeno vodeći računa o stvarnim nadležnostima pravosudnih institucija i Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine, potrebi izvršenja hitnih i neodložnih poslova, kao i drugim zakonskim obavezama koje se odnose na proceduru, rokove i sl. Nakon dostavljanja ovog akta Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu zdravstva – krizni štab i Federalnom ministarstvu pravde, Vijeće ministara je 17. marta proglasilo stanje prirodne i druge nesreće. Dana 21. marta uveden je policijski sat u Federaciji BiH i Republici Srpskoj, ali ne i u Brčko Distriktu gdje dotad nije bilo potvrđenih slučajeva. Prvi slučaj infekcije u Sarajevu, glavnom gradu Bosne i Hercegovine, desio se 24. marta, što je utvrđeno nakon što je pacijent preminuo.

Bitno za istaći je i to da sve mjere koje su donesene sa ciljem sprječavanja širenja zaraze corona virusa u instituciji Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine su jedinstvene na nivou cijele Federacije svih pravosudnih institucija, dok sa drugim službama i institucijama

nije slučaj, čak šta više širok je raspon različitosti u donesenim mjerama u zavisnosti od nivoa vlasti u kantonu ili općini.

Već 19.03.2020. godine Federalni štab civilne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine donosi naredbu Broj: 12-04-3-148-28/2020, u potpisu iste zapovjednica štaba Jelka Miličeviću kojoj se Federalnoj upravi za inspeksijske poslove naređuje, da lice koje se na graničnom prelazu pri ulasku u Bosnu i Hercegovinu liši slobode po potjernici nadležnog suda, izda rješenje o stavljanju pod zdravstveni nadzor i izolaciju za vrijeme trajanja mjere pritvora ili kazne zatvora. Provođenje ove mjere izolacije provodi kazнено-popravna ustanova u kojoj je od strane suda određeno izdržavanje mjere pritvora ili kazne zatvora.

Već 24.03.202. godine Sudska policija Federacije Bosne i Hercegovine zaprima izjavu od CPT-a (Evropski komitet za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja) o principima vezanim za tretman lica lišenih slobode u kontekstu pandemije zaraze korona virusa. U samoj izjavi se govori o poduzimanju svih mogućih aktivnosti sa ciljem zaštite ljudskog zdravlja. Obavezno poštivanje smjernica svjetske zdravstvene organizacije o borbi protiv pandemije, zatim preporuka organima vlasti da više koriste alternativno osiguranje prisustva osumnjičenih i optuženih lica umjesto lišenja slobode. Obzirom da se ukidaju kontakti sa vanjskim svijetom u vidu posjeta, licima lišenim slobode potrebno je omogućiti veća prava na korištenje telefona. Od osobe koja ima simptome zahtjevati da nosi zaštitnu masku.

Dana 27.03.2020. godine Federalni štab civilne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine donosi naredbu Broj: 12-40-6-148-58/2020, u potpisu iste zapovjednica štaba Jelka Miličeviću kojoj se naređuje između ostalih i Sudskoj policiji Federacije Bosne i Hercegovine da lica koja su lišena slobode zbog osnova sumnje da su počinili krivično djelo ili su lišeni slobode naredbom nadležnog suda, prije dovođenja u prostorije sudske policije, pravosudnih institucija ili zavoda za izdržavanje mjere pritvora ili kazne prvenstveno sprovedu u najbližu zdravstvenu ustanovu radi obavljanja trijažnog pregleda. U navedenoj naredbi sa ciljem zaštite ljudskog zdravlja između ostalog naređuje i to da se osigura minimum potrebnih sredstava za higijensko epidemiološku zaštitu službenika koji neposredno rade sa zaraženim ili potencijalno zaraženim licima (maska, rukavice, zaštitno odjelo, naočale i vizir). Naredbom je obuhvaćena i obavezna mjera dezinfekcije i druge sanitarno epidemiološke mjere prema prostorijama u kojima borave lica lišena slobode.

Zbog svega navedenog glavni zapovjednik Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine dana 30.03.2020. godine donosi akt Broj: Sp-01-01/2-1-569-10/20, u formi internih procedura za postupanje sa osobama lišenim slobode kojima je određena mjera izolacije ili samoizolacije ili se sumnja da su oboljele od korona virusa.

U navedenom aktu službenicima Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine je naloženo da lica lišena slobode prije dovođenja u bilo koju ustanovu isto prethodno odvedu na trijažni pregled, pregledat će se osobe i one za koje se posumnje da su zaražene uz maksimalnu primjenu i upotrebu prethodno navedene zaštitne opreme kako službenika Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine tako i lica prema kojima se postupa. Sa ciljem zaštite ljudskog zdravlja prije dovođenja lica lišenog slobode u ustanovu ili instituciju isto dovođenje je potrebno prethodno najaviti radi organizacije i zaštite. Nakon boravka zaraženog lica ili lica za koje se sumnja da je zaraženo, u prostorijama za zadržavanje ili saslušanje ili održavanje sudskog ročišta, iste je potrebno dezinfekovati. U slučaju pojave nekog od simptoma kod lica, koji asociraju na infekciju korona virusom za vrijeme zadržavanja, o istom odmah obavijestiti nositelja pravosudne funkcije.

Iz svega do sada navedenog smo vidjeli koliko je još više usložen rad službenika Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine a sve sa ciljem pravovremenog izvršenja naredbe pravosudne institucije a da se pri tome zaštiti kako zdravlje lica prema kojem se provodi naredba pravosudne institucije tako i zdravlje službenika Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine, zdravlje nosioca pravosudnih funkcija i naravno zdravlje službenika pravosudnih institucija.

I pored poduzetih svih epidemioloških mjera koje su naložene od strane nadležnih službi i ustanova u vidu korištenja zaštitne opreme i sredstava za dezinfekciju, kao i svih obavijesti vidno istaknutih na ulazu u svaku pravosudnu instituciju a koje se odnose kako na službenike pravosudnih institucija tako i na građane koji dolaze u istu broj zaraženih osoba na nivou cijele Bosne i Hercegovine je jako veliki dok je smrtnost možda i najveća u svijetu o čemu postoje egzaktni podaci.

Kada su u pitanju službenici Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine za vremenski period od 08.07.2020. godine, kada se pojavio prvi slučaj zaraze navedenim virusom pa do 17.10.2021. godine, analizom evidencije službenika Sudske policije Federacije Bosne i Hercegovine koji su bili u izolaciji, koji su testirani i koji su bili pozitivni na virus COVID-19 a ista se vodi na nivou cijele Federacije Bosne i Hercegovine stanje je sljedeće: ukupan broj

službenika koji su bili u izolaciji iznosi **265 (dvijestotine šezdesetpet)**, broj službenika koji su testirani je **189 (sto osamdeset i devet)** i broj službenika koji su bili pozitivni na corona virus je **147 (sto četrdeset i sedam)** službenika.

Ono što je još bitno da navedem kada su u pitanju prepreke i ograničenja u radu u uslovima pandemije COVID-19 je i to da se ogromna finansijska sredstva izdvajaju na prevenciji i suzbijanju širenja zaraze corona virusom. Svaka pravosudna institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine je jako posjećena ustanova od strane građana jer upravo svi oni u navedenim institucijama ostvaruju svoja prava u pogledu parničnog, privrednog, građanskog, imovinskog i krivičnog prava i kao takvi svi prilikom ulaska u navedene pravosudne institucije moraju biti podvrgnuti postupku mjerenja tjelesne temperature, isti moraju dezinficirati svoju obuću i ruke, ako ne posjeduju zaštitnu masku i rukavice u većini slučajeva i to im se da na korištenje a sve sa ciljem sprečavanja širenja zaraze izazvane corona virusom.

Ako se sada prisjetimo broja pravosudnih institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine kojih ima 56 kao i uposlenih nositelja pravosudnih funkcija oko 950, sa još 3.000 drugih zaposlenika u navedenim institucijama, zatim još 526 službenika Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, dolazimo do broja od 4500 uposlenih za koje je potrebno svakodnevno obezbjediti daljinske termometre, sredstva za dezinfekciju kao i zaštitnu opremu u vidu zaštitnih maski, naočala, vizira, rukavica a u pojedinim slučajevima i kompletnih odijela. Istina određena sredstva se nabavljaju i kroz donacije od strane raznih institucija, organizacija i ustanova ali ipak najveći teret nabavke nabrojanih a neophodnih sredstava za rad pada na teret pravosudnih institucija i same Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine. Finansijska sredstva utrošena u nabavku zaštitne opreme bi se svakako mogla iskoristiti za unaprjeđenje rada Sudske policije ali zaštita zdravlja i života čovjeka je svakako na prvom mjestu.

Kada je u pitanju operativni rad Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine i u tom segmentu su evidentne promjene u vidu broja postupljenih i realizovanih operativnih aktivnosti po kojima postupaju službenici Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine. Da bi imali jasan uvid u naprijed navedeno najbolji pokazatelj će nam biti sljedeći podaci koji su dobijeni na godišnjem nivou i to za vremenski period 2019., 2020. i 2021. godina.

Naime službenici Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2019. godini tj. u vrijeme prije pandemije izazvane corona virusom su postupili po ukupno **20.816** operativnih

aktivnosti na teritoriji cijele Federacije Bosne i Hercegovine, od čega su uspješno realizovali **17.659** operativnih aktivnosti.

U 2020. godini tj. u vrijeme pandemije izazvane corona virusom i u vremenskim intervalima potpunog zatvaranja kako institucija tako i privrednih subjekata, službenici Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine su postupili po ukupno **15.904** operativnih aktivnosti na teritoriji cijele Federacije Bosne i Hercegovine, od čega su uspješno realizovali **13.567** operativnih aktivnosti.

Međutim u 2021. godini kada pandemija uveliko još traje, ali sa ublaženim mjerama preporučenim od strane kriznog štaba Federacije Bosne i Hercegovine, službenici Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine su postupili po ukupno **17.652** operativnih aktivnosti na teritoriji cijele Federacije Bosne i Hercegovine, od čega su uspješno realizovali **15.045** operativnih aktivnosti.

Iz svega navedenog dolazimo do očekivanog zaključka kako zbog nametnutih mjera zatvaranja tako i zbog najvećeg broja oboljelih i umrlih, a to je da u 2020. godini broj operativnih aktivnosti po kojima postupaju službenici Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine je znatno smanjen u odnosu na 2019. godinu.

Već u 2021. godini dolazimo do zaključka da na osnovu broja operativnih aktivnosti koje su povećane u odnosu na 2020. godinu po kojima postupaju službenici Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, dolazi do normalizacije situacije kada je u pitanju pandemija izazvana COVID-19. Jasan zaključak o tome šta je doprinijelo normalizaciji situacije nisam u stanju sa sigurnošću elaborirati ali sam siguran da u tome doprinosi više faktora od kojih su svakako bolja organizacija rada u pogledu epidemioloških mjera u vidu prevencije i zaštite, zatim znatan broj procjepljenih službenika Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine i svakako veliki broj službenika Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine koji su prebolovali sam COVID-19 pa su na taj način stekli imunitet. Bitno za napomenuti je i to da, hvala Bogu, smrtnih slučajeva izazvanih corona virusom među službenicima Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine nije bilo a nadam se da ih neće ni biti ako Bog da.

Zaključak

Rad počinje pitanjima o tome šta je uopće sigurnost i koliko je ona bitna u sistemu jedne savremene države, u sistemu entiteta kada je u pitanju država Bosna i Hercegovina, zatim u sistemu lokalnog nivoa i na kraju koliko je ona bitna za običnog čovjeka kao pojedinca a isto tako koliko je on, čovjek pojedinac bitan u cjelokupnom sistemu sigurnosti. Međutim, sigurnost je osnovica našeg svakodnevnog života i mi, obični građani a naravno i profesionalna službena lica koja djelujemo u sklopu neke sigurnosne agencije na državnom, entitetskom ili kantonalmom nivou imamo za obavezu da o sigurnosti promišljamo svakodnevno, kako ličnoj tako i o kolektivnoj, kako to Abraham Harold Maslow američki psiholog i teoretičar za ljudske potencijale kaže sigurnost je bitnija i od fizioloških potreba ljudi za disanjem, hranom, vodom, spavanjem i tome slično.

Kada je u pitanju sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine, jako veliki broj kao i jako složen odnos svih policijskih organa ili agencija, kao i institucija u Bosni i Hercegovini, dosta usložnjava i sam proces međusobne saradnje, a o rukovođenju i upravljanju nad svim od strane jedne policijske agencije na nivou Bosne i Hercegovine da i ne govorimo.

Međutim, nažalost, svjedočimo i novim pojavama odnosno prijetnjama koje u biti i nisu nove već su sada u potpunosti otvorene i javno izrečene, a na još veću žalost, bez ikakvih posljedica i konsekvenci po izricatelja tih nekada primitivnih a nekad i zastrašujućih prijetnji. Nedopustivo je da se jedan član Predsjedništva Bosne i Hercegovine ponaša na način kako to ne dolikuje ni psihički bolesnoj osobi, ali je još više nedopustivo da na takvo ponašanje nema nikakvog odgovora od strane sigurnosnih agencija i službi kojih imamo više nego pojedine države koje su u ekonomskom i svakom drugom smislu puno razvijenije u odnosu na Bosnu i Hercegovinu.

Kada je u pitanju Federacija Bosne i Hercegovine, ni tu stvari nisu mnogo bolje, čak naprotiv ona na svome putu ka budućnosti treba riješiti mnogobrojne probleme koji su prisutni od samog konstituiranja. Federacija Bosne i Hercegovine, kao izrazito skupa društveno-politička tvorevina unutar Bosne i Hercegovine, koja djeluje i ostvaruje svoje funkcioniranje na vrlo malom području, često predstavlja specifičan odraz zamršenih društvenih, a nerijetko i nacionalnih odnosa između naroda koji ovdje žive. Neprilike kojima svjedočimo svakodnevno, izazvane od strane jednog od članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine, koje su bazirane na destrukciji i trajnoj razgradnji cjelovite Bosne i Hercegovine, dovode do pada ekonomije, manjka kapitalnih stranih ulaganja, ali dovode i do najbitnijeg i najbolnijeg

društvenog-demografskog poremećaja koje se zove odlazak čitavih porodica iz Bosne i Hercegovine. Razlog za odlazak stanovništva iz Bosne i Hercegovine svih naroda i narodnosti u zemlje zapadnog svijeta kao primaran, već odavno je prestao biti ekonomske prirode. Naime, današnji razlog tih odlazaka prvenstveno su politička nestabilnost a u konačnici i nesigurnost jer je nepojmljivo da u 21. vijeku u Evropi, gdje Bosna i Hercegovina geografski i pripada, čovjek razmišlja i priča o tome hoće li biti opet rat u Bosni i Hercegovini a iz prethodnog još uvijek nismo ni iskoračili sa obje noge.

Međunarodna zajednica je postala toliko letargična da više nije u stanju ni reći da je zabrinuta. Nekako sam mišljenja da se uporedo pored problema, blokada i kriza na državnom nivou vlasti kao i na entitetskom između samih entiteta, spremaju još veći problemi unutar samog entiteta Federacije Bosne i Hercegovine koji me asociraju na 1993. godinu i otvaranje sukoba sa dotadašnjim saveznicima i to baš u vrijeme kada je građanima Bosne i Hercegovine bilo najteže. Nadam se da griješim i molim svemogućeg Boga da griješim.

Pandemija izazvana virusom COVID-19 nam nikako ne ide na ruku, teško za izgovoriti ali je istinito da smo među državama sa najvećim brojem preminulih građana, gubimo ljudski potencijal na sve načine a smim tim i sve drugo što proizilazi iz toga. Kao da pripadamo nekoj grupi zemalja trećeg svijeta a ne evropskoj zajednici, bar geografski. I druge države bilježe velike stope smrtnosti među svojim stanovništvom ali iz svega toga izvlače i ekonomsku dobit kroz razvoj vakcina, medicinske i zaštitne opreme.

Pored svega navedenog, korupcija i organizovani kriminal sa „bijelim okovratnikom“ u Bosni i Hercegovini cvjeta na svim poljima i pored činjenice da od države nebi trebao biti niko jači, niti jedan pojedinac ili zločinačka organizacija. Za borbu protiv takvih pošasti su potrebne sudije i tužioci koji su spremni beskompromisno se boriti protiv svih oblika kriminala i društveno neprihvatljivog ponašanja uopće a poslije njih i dobro organizovana i ustrojena Sudska policija, koja to danas i jeste, koja će u ime države stajati iza tih sudija i tužilaca.

Rad i djelovanje Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine je značajno otežano u uslovima pandemije COVID-19 što je kroz prethodno navedeno u ovom radu jasno i elaborirano posebno u III dijelu rada u kojem se govori o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine, ali je isto ipak moguće i to uspješno uz dodatne napore samih izvršilaca i svakako uz pametno, kvalitetno i blagovremeno planiranje svih vrsta zadataka od strane rukovodnih službenika počev od predsjednika Vrhovnog suda Federacije Bosne i

Hercegovine, direktora Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine pa sve do najnižih po činu rukovodnih službenika u lancu rukovođenja i upravljanja.

Te je stoga i potvrđena generalna hipoteza koja glasi „Rad i djelovanje Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine je značajno otežano u uslovima pandemije COVID-19“.

S obzirom na ovo prethodno navedeno potvrđene su i izvedbene prva i druga hipoteza koje glase:

Prva izvedbena hipoteza: Sudska policija u Federaciji Bosne i Hercegovine determinirana je Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, najvećim pravnim aktom jedne države, u ovom slučaju entiteta i to u poglavlju „Sudska vlast“, i

Druga izvedbena hipoteza: Za upravljanje Sudskom policijom u Federaciji Bosne i Hercegovine odgovoran je predsjednik Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, dok je za rukovođenje Sudskom policijom u Federaciji Bosne i Hercegovine odgovoran direktor Sudske policije koji za svoj rad odgovara predsjedniku Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine.

Literatura

a) Knjige:

1. Abazović, Mirsad (2012) *Državna bezbjednost uvod i temeljni pojmovi*, Sarajevo: Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu
2. Bajramović, Zlatan (2016) *Upravljanje ljudskim resursima sigurnosnog sektora Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
3. Beridan, Izet (2008) *Politika i sigurnost*, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
4. Beridan, Izet (2003) *Konflikti*, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
5. Cikotić, Selmo; (2010) *Sigurnosne perspektive Bosne i Hercegovine*, Sarajevo; Vijeće Kongresa bošnjačkih intelektualaca
6. Cikotić, Selmo; Smajić, Mirza; Delić, Haris i Subašić, Nihad (2018) *Nacionalna sigurnost i privatna zaštita*, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
7. Cikotić Selmo i Muslimović, Fikret (2018) *NATO i sigurnost Evrope*, Sarajevo: „Krug 99“
8. Dautović, Kenan (2007) *Prevenција konflikata u međunarodnim odnosima*, Travnik: Preporod
9. Dautović, Kenan (2021) *Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
10. Degan, Vladimir (2006) *Međunarodno pravo, Second revised edition*. Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci.
11. Dujović, Jagoš (2006) *Rukovođenje i upravljanje sistemima sigurnosti*, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
12. Gavrić, S.; Banović, D. i Krause, C. (2009) *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani aspekti*, Sarajevo: Sarajevski otvoreni centar, Fondacija Konrad Adenauer, predstavništvo u Bosni i Hercegovini
13. Grizold, A; Tatalović, S. i Cvrtila, V. (1999) *Suvremeni sistemi nacionalne sigurnosti*, Zagreb: Fakultet političkih znanosti
14. Helić, V.; Artuković, K.; Grošo, Dž. i Tunjić. M. (2014) *Sigurnost i pravna zaštita pravosuđa u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: TDP i ICITAP
15. Huseinbašić, Ćamil (2007) *Civilna zaštita u sistemu sigurnosti*. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Sarajevo.
16. Ibrahimagić, Omer. (2003) *Dejtonski put Bosne u Evropu, broj 1-2*. Sarajevo: Pregled

17. Ibrahimagić, O.; Seizović, Z. i Arnautović, S. (2010) *Politički sistem Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Promocult
18. Kico, Ahmed i Kapetanović, Miralem (2019) *Bosna i Hercegovina i Zapadni Balkan*, Sarajevo: Atlantska inicijativa
19. Kožljak, Alija (2020) *Odgovornost međunarodne zajednice za rat i mir u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo; Autor
20. Smajić, Mirza; Seizović, Zarije i Turčalo, Sead (2017) *Humana sigurnost*, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
21. Trnka, Kasim (2000) *Ustavno pravo*, Sarajevo: Univerzitetska knjiga

b) Rječnici i leksikoni:

1. Beridan, Izet; Tomić M. Ivo; Kreso, Muharem 2001. *Leksikon sigurnosti*, Sarajevo: DES.
2. Klaić, Bratoljub 2004. *Rječnik stranih riječi*, Zagreb: Nakladni zavod matice Hrvatske.

c) Naučni i stručni članci:

1. Modli, D. i Duraković, A. 2014. „Dijalog“ Časopis za filozofiju i društvenu teoriju, god 2014, br. 3-4.
2. Petrović, Borislav. 2001. *Policija i ljudska prava*, Ljudska prava, Revija za ljudska prava, Sarajevo, broj: 1-2., godina 2.
3. Smajić, Mirza 2010/2011., Fakultet političkih nauka, Godišnjak, broj: 5/6, *Kriminalna politika – politika organiziranog kriminala u Bosni i Hercegovini*.

d) Normativno pravni dokumenti i standardi:

1. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine(US, broj. 1/94, 30. mart 1994. godine).
2. Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 05/03 i 42/03).
3. Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 88/05).
4. Zakon o Sudskoj policiji (službene novine Federacije Bosne i Hercegovine 19/96).
5. Zakon o Sudskoj policiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (br. 01-02-1-429-01/20).

6. Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine, („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 4/97).
7. Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 25/04, 93/05 i 15/08).
8. Zakon o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Službene novine FBiH, br. 38/05, 22/06 i 63/10, sa ispravkom u br. 72/10, 7/13).
9. Zakon o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, (službene novine Federacije Bosne i Hercegovine br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09, 35/12 i 46/16 i „Službeni glasnik BiH“, br. 16/20).
10. Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim dejlom Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 71/14).
11. Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, (službene novine Federaciji Bosne i Hercegovine, broj 36/03).
12. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Broj: Su-sp-127-3/20 Sarajevo, 28.01.2021. godine).
13. Pravilnik o načinu vršenja poslova i primjeni ovlaštenja Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Broj: Su-sp-34/21 Sarajevo, 08.03.2021. godine).
14. Pravilnik o upotrebi sredstava prinude Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Broj: Su-sp-45/21, Sarajevo, 26.04.2021. godine).
15. Pravilnik o radnim odnosima službenika Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine, (Broj: Su-sp-52/21, Sarajevo, 23.08.2021. godine).

e) Internet izvori:

1. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Homeostaza>, datum pristupa: 01.10.2021.
2. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=17415> datum pristupa: 01.10.2021.
3. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Strah>, datum pristupa: 01.10.2021.
4. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, dostupno na: <https://www.parlament.ba/Content/Read/25?title-Funkcije-Parlamentarne-skupštine-BIH>, datum pristupa: 05.10.2021.
5. Poslovnik o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, dostupno na: <http://www.predsjevnistvobih.ba/nadl/default.aspx?id=53745&langTag=bs-BA>, datum pristupa: 05.10.2021.

6. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, dostupno na: https://www.vijeceministara.gov.ba/ministarstva/inostrani_poslovi/default.aspx?id=112&langTag=bs-BA, datum pristupa: 05.10.2021.
7. Organizaciona šema FUP-a. Federacije Bosne i Hercegovine, dostupno na: http://fup.gov.ba/?page_id=20332, datum pristupa: 05.10.2021.
8. Dom naroda Parlamenta Federacije BiH pogledati na internetskoj stranici Parlamenta Federacije BiH: http://www.parlamentfbih.gov.ba/bos/dom_naroda/index.html, datum pristupa: 05.10.2021.
9. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Grafologija>, datum pristupa: 09.10.2021.
10. <http://legalist.ba/2011/04/19/sta-je-medijacija-i-ko-su-medijatori/>, datum pristupa: 09.10.2021.
11. (Shema 8, organizaciona struktura Sudske policije u Federaciji Bosne i Hercegovine).<https://www.google.com/search?q=sudka+policija&sourceid=ie7&rls=com.microsoft:bs-Latn-BA:IE-Address&ie=&oe=>: datum pristupa: 09.10.2021.
12. http://www.fbihvlada.gov.ba/hrvatski/posebna%20tijela_v2/imovina.php, datum pristupa: 17.10.2021.
13. <https://www.biznisinfo.ba/luksuzni-hotel-u-sarajevu-oduzet-vlasnicima/> datum pristupa: 17.10.2021.
14. <https://www.telegraf.rs/vesti/jugosfera/3240529-godisnjica-krvave-brakorazvodne-panice-na-sudu-ubio-suprugu-gordanu-sudiju-i-advokata-pa-pobegao>, datum pristupa: 17.10.2021.

ZAHVALNICA

Zahvaljujem svom uvaženom mentoru, prof. dr. Zlatanu Bajramoviću, bez čijih smjernica i uputa, ovaj rad kao i cijeli diplomski studij ne bi imao smisla. Nadam se da će čitaoci u ovom radu pronaći mnoge zanimljivosti, a budući istraživači imati svojevrsan uvod u problematiku.

Naziv odsjeka i/ili katedre: Odsjek za sigurnosne i mirovne studije

Predmet: /

IZJAVA O AUTENTIČNOSTI RADOVA

Ime i prezime: Almir Kavazović

Naslov rada: Upravljanje i rukovođenje Sudskom policijom u Federaciji Bosne i Hercegovine u uslovima pandemije virusa COVID-19

Vrsta rada: Magistarski rad

Broj stranica: 84

Potvrđujem:

- da sam pročitao/la dokumente koji se odnose na plagijarizam, kako je to definirano Statutom Univerziteta u Sarajevu, Etičkim kodeksom Univerziteta u Sarajevu i pravilima studiranja koja se odnose na I i II ciklus studija, integrirani studijski program I i II ciklusa i III ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, kao i uputama o plagijarizmu navedenim na web stranici Univerziteta u Sarajevu;
- da sam svjestan/na univerzitetskih disciplinskih pravila koja se tiču plagijarizma;
- da je rad koji predajem potpuno moj, samostalni rad, osim u dijelovima gdje je to naznačeno;
- da rad nije predat, u cjelini ili djelimično, za stjecanje zvanja na Univerzitetu u Sarajevu ili nekoj drugoj visokoškolskoj ustanovi;
- da sam jasno naznačio/la prisustvo citiranog ili parafraziranog materijala i da sam se referirao/la na sve izvore;
- da sam dosljedno naveo/la korištene i citirane izvore ili bibliografiju po nekom od preporučenih stilova citiranja, sa navođenjem potpune reference koja obuhvata potpuni bibliografski opis korištenog i citiranog izvora;
- da sam odgovarajuće naznačio/la svaku pomoć koju sam dobio/la pored pomoći mentora/ice i akademskih tutora/ica.

Mjesto, datum

Sarajevo, 13.04.2022. godine

Potpis
